تێگەیشتنێک لە شۆڕشی سۆشیالیستی

SOCIALIST
REVOLUTION

• گۆنا سعید • ئەکرەم سعید
• سامان کەریم • ئاسۆ کمال

تێگەیشتنێک لە شۆڕشی سۆشیالیستی
کۆمەڵێک نووسەر
٢٠٢٤

شۆڕشی سۆشیالیستی و ئەزمونی شۆڕشەکانی سەدەی ٢٠

ئاسۆکمال

پێشەکی

لە گفتوگۆیەکدا لەگەڵ هاوڕێ ئەکرەم سعید باسی ئەوە هاتە ئاراوە کە چۆن لای کۆمۆنیستەکان تێزی " شۆڕشی دیموکراتی ودواتر شۆڕشی سۆسیالیستی" هێشتا ماوە، یاخود وەک "لە بەرنامەی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دا باس لە بەرنامەی لانی کەم وەک قۆناغێک دەکرێ کە حزب دەسەڵات دەگرێ و حکومەتی شورایی خەڵک دادەمەزرێ و کۆمەڵیک ڕیفۆرم دەکرێ و دواتر شۆڕشی سۆشیالیستی تەنیا وەک ئامانج دیاری دەکرێ".

ئەم پرسیارانەی هاوڕێ "ئەکرەم سعید"م بەلاوە گرنگ کە ببێتە ناوەرۆکی باسێکی چوار قۆڵی هاوڕییان (ئەکرەم سعید، گۆنا سعید و سامان کەریم و من) سەبارەت بە شۆڕشی سۆشیالیستی. دواتر بڕیارماندا لەسەر بابەتی شۆڕشی کرێکاری لە ئێستادا سیمینار بکەین و هەر هاوڕێیەک تەوەری باسەکەی خۆی دیاری بکا و لە ماوەی ساڵی ڕابردودا سیمینارەکان و گفتوگۆکان لەسەری کرا. ئەم بابەتەی منیش وەک یەکەم بابەتی سیمینارەکان پێشکەش کرا.

ئەوەی لەم سیمینارەدا دەیخەمە ڕوو وەڵامی ئەم پرسیارەیە: بۆچی شۆڕشە کرێکاریەکانی سەدەی ١٩ و ٢٠ سەرنەکەوتن و دەرس و تەجروبەی شکستی ئۆکتۆبەری ڕوسیا چیە و چیمان فێردەکات سەبارەت بە شۆڕشی کرێکاری لە سەدەی ٢١دا؟

من لەڕیگەی ئەم سیمینارەوە دەمەوێ ڕای خۆم سەبارەت بەم پرسەی هاوڕێ ئەکرەم سعید دەرببڕم، کە چۆن لای کۆمۆنیستەکان تێزی " شۆڕشی دیموکراتی ودواتر شۆڕشی سۆسیالیستی" هێشتا ماوە؟

بەپێی ئەم بۆچونە پێمان دەڵێ کە ئەو خەباتە چینایەتیەی ئێستای کرێکاران دژ بە سەرمایەداری دەیکەن دوو قۆناغە. قۆناغی یەکەمیان حزبێک دەبێتە ڕابەر و نوێنەری چینی کرێکار و دەسەڵاتی سیاسی بورژوازی دەڕوخێنێ و حکومەتێکی شورایی دەخاتە جێگای، وە کۆمەڵێک ڕیفۆرم دەکا، کە لەبەرنامەی لانی کەمەکەیدایە، تاکو لە ئاییندەیەکی نادیاردا شۆڕشی سۆشیالیستی و دامەزراندنی سۆشیالیزم بە ئەنجام دەگات. هەربۆیە لە بەرنامەی کۆمۆنیستەکانی ئێستادا ئەوەی ڕۆشنە گرتنی دەسەڵات و کۆمەڵێک ڕیفۆرمە، بەڵام شۆڕشی سۆشیالیستی ئایدیا و ئامانجێکە کە هیچی لەبارەوە

نازانین و هەنگاو و بەرنامەیەکی عەمەلی دیاریکراو بۆ گەیشـــتن بە ســـۆشـــیالیزم و کۆمەڵگەی کۆمۆنیستی دیاریکراو نیە و ئایندەیەکی نادیاری هەیە.

ئێمە بۆ تێگەیشتن لەم تێزە پێویستە بزانین خودی مێژووی کۆنسێپتی شۆڕشی کرێکاری و تەجروبەی عەمەلیەکەی شـــۆڕشـــی کرێکاری چی بوە، وە چ ئاڵوگۆڕێکی بەســـەردا هاتوە؟ وە هەروەها لە گۆڕانکاریەکان و جەدەل و هاتنە ئارای ڕەوت و حزب و قوتبی جیاجیای کۆمۆنیســـتی بۆ وەڵام بە شۆڕشی کرێکاری ئاگاداربین و هۆکارەکانی بزانین.

ئێمە دەمانەوێ ڕیشەی ئەم دوالیزمەی شۆڕشی دیموکراتی بورژوازی و ریفۆرمەکان لەگەڵ شۆڕشی سۆشیالیستی و دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا و دامەزراندنی کۆمەڵگەی کۆمۆنیستی بزانین.

لە مانیفیســتی کۆمۆنیســتەوە*١ تاکو کۆمۆنەی پاریس، لە بەرنامەی ئێرفۆرتی ســۆشــیال دیموکراتی ئەڵمانیاوە*2 تاکو شــۆڕشــی ئۆکتۆبەری ڕوســیا، لە شــۆڕشــی بەردەوامی ترۆتســکیەوە*3 تاکو بەرنامەی کۆمۆنیزمی کرێکاری*4 ، ئەم دوالیزمە بەردەوامە و لە کۆتاییدا ریفۆرم و ســـۆشـــیالیزمی دەوڵەتی زاڵ بوە و پیادە کراوە، بەڵام کۆنســێپت و بەرنامەی پراکتیکی شــۆڕشــی کرێکاری هێشــتا ئایندەیەکی نادیاری هەیە.

لێکدانەوەیەک هەیە کە دەیەوێ ئەم چارەنوسەی شۆڕشی کرێکاری و شکستەکانی لە سەدەی ١٩ و ٢٠ دا بە ئاستی گەشەنەکردوویی سەرمایەداری ببەستێتەوە و بەو ئەنجامگیریە دەگات کە ئەگەر لە جیاتی حزبی بەلشەفی هەر حزبێکی کۆمۆنیستی تر بوایە توشی هەمان چارەنوس دەهات. بەڵام ئەم جۆرە لێکدانەوەیە چینی کرێکار و دەور و پراتیکی ئەم چینە، وەک بەشـــێک لە هێزی مادی کۆمەڵگەی سەرمایەداری نابینێتەوە، کە ناکۆکی و ناڕەزایەتی و خەباتی هەیە لە دژی ئەم سیستمە و بەم پێیەش چارەنوســـی ئەم ســـیســـتمە پەیوەندە بە جێگا و پراکتیکی چینایەتی کرێکارانیشـــەوە. هەربۆیە ئەم لێکدانەوەیە خۆی نادا لە هۆکاری مادی تری ئەم دۆخە و چارەنوسی شۆڕشی کرێکاری، کە نەبونی ئامادەیی سیاسی و فکری چینی کرێکارە .

میتۆدێکی تریش دەیەوێ هۆکاری فەردی و بیرۆکراتی و حزبی و نەبونی بەرنامەی ئابوری و بابەتی سەرخانی تر بکاتە هۆکاری سەرەکی شکستی ئەم شۆڕشانە. ئەم تێگەیشتنەش ئەبستراکت و دابڕاوە لە سۆشیالیزمی عەمەلی. کێشەکەی ئەوەیە کە سۆشیالیزم و خەبات و شۆڕشی سۆشیالیستی وەک پرۆسەیەکی گشتگیر و تۆتالیتی خەباتی چینایەتی کرێکاران نابینێتەوە دژی سەرمایەداری، بە ڵکو وەک بەرنامە و ئایدیا و ئایدیۆلۆژیەکی دابڕاو لە پراتیکی چینێکی زیندوو و خەباتێکی چینایەتی زیندوو دەبینێتەوە و سەرچاوەی هەموو کێشەکان بەم فاکتەرە زاتی و سەرخانیانەوە دەبەستێتەوە.

لەم سـەـیمینارەدا من هەوڵم داوە کە هەردوو فاکتەرە مادیە سـەرخان و ژێرخانیەکە، گەشـەی سـەرمایەداری و گەشـەی سیاسـی چینی کرێکار، وەک پاکێجێکی هۆکارە مادی و فکریەکانی شکسـتی شۆڕشە کرێکاریەکان بناسێنم.

لەلایەک زاڵبونی بەرنامەی ریفۆرمیسـتی و مۆدێلی دەسـەڵاتی تاک حزبی، وەک بەشـێک لە هەوڵەکانی چینی کرێکار و بزوتنەوەی سـیاسـیە سـۆشـیالسـیتیەکەی ناسـاندوە، کە خۆی ئاکامی گەشـەی نزمی پەیوەندیەکانی بەرهەمهێنانی سـەرمایەداری و جێگەی چینی کرێکار بوە لەو سیسـتمەدا لە سـەدەی ١٩ و سـەرەتای سـەدەی ٢٠دا. ئەمانە فاکتەری مادین کە رێگری دروستکردوە لە گەیشتنی ئاستی خەباتی چینایەتی کرێکاران و حزبەکان و رێکخراوەکانی بە دۆزینەوەی رێگای پراکتیکی بۆ گۆڕینی سـیسـتمی سیاسی و ئابوری سەرمایەداری.

وە لەلایەکی تریشـەوە هۆکاری مـادی تر بریتین لە قاڵبی فکری و بەرنامەی عەمەلی ئەم خەباتە چینایەتیە و حزب و رێکخراوەکانی چینی کرێکار، کە لە چوارچێوەی فکر و کۆنسـێپت و بەرنامەی سـۆشـیالیزمێکی دەوڵەتی تێپەڕ نەبوون و لە سـنوری بەرتەسـکی گۆڕانکاری و ریفۆرمی سـیسـتمی سیاسی و ئابوری سەرمایەداری دەرنەچوون.

ئەم لێکدانەوەیە بۆ سـۆشـیالیزمی سـەرەتا و ناوەڕاسـتی سـەدەی ١٩ ش دروسـتە. لە کاتێکدا سـەرمایەداری و چینی کرێکار لە سـەرەتای دروسـتبوون و گەشـەی سـەرەتایی خۆیاندا بوون و سـۆشـیالیزمی خەیاڵی و سـەندیکایی و گروپی کۆمۆنیسـتی و کۆمەڵە هەرەوەزیە بەکاربەر و بەرهەمهێنەرەکان قاڵبی فکری و ریکخراوەیی زاڵ بوو، وە چارەنوسـی شـۆڕشـە کرێکاریەکانی ئەو سەردەمە شکست و هەستانەوە و شکستی دوبارە بوو.

سـۆشـیال دیموکراتی بە پیرۆزکردنی دیموکراتیزمی بورژوازی، وەک دوا قۆناغی کۆمەڵگەی سـیاسـی، کە دەتوانرێ لەسایەیدا هەموو پەیوەندی و هۆیەکانی بەرهەمهێنان سۆشیالیزە بکرێ، بوە ڕەوتی زاڵی نێو بزوتنەوەی کرێکاری ئەوروپا، کە تا ئێستاش لە ڕێگەی ئەم ئایدیۆلۆژی و بەرنامە ریفرۆمیستیەوە، وەک هەر بەشێکی تر لە ئۆرگانەکانی ئەم سیستمە سەرمایەداریەدا، درێژە بە مانەوەی خۆی دەدا.

بەلشـەفیزم بە کۆنترۆڵی دەسـەڵاتی سـیاسـی و بەرنامەڕێژی بەرهەمهێنانی سـەرمایەداری دەیویست وەک ئەلتەرناتیڤێکی تر بەناوی کرێکارانەوە ئەم سیستمە سیاسی و ئابوریە ریفۆرم بکا و لە ئێستاشدا کۆمۆنیزمی دەوڵەتی لە چین هەمان مۆدێلی دیکتاتۆریەتی حزبی و ئابوری بەرنامەڕێژی و تێکەڵاوبون بە بازاڕی جیهانیەوە درێژە پێ دەدات.

هەربۆیە ئەم دوو ڕەوتە زاڵەی سـەدەی بیست ناوەرۆک و بەرنامەی شـۆڕشـی کۆمەڵایەتی کرێکاریان گۆڕی بە کۆنسێپتی شۆڕشی گرتنە دەستی دەسەڵات، چ لە ڕێگەی پەرلەمانی سۆشیال دیموکراسیەوە بێت، وە یان لەڕێگەی شـۆڕشـی سیاسـی بەسـەر پەرلەمانتاریزمدا و دروسـتکردنی دەوڵەتی دیکتاتۆری

حزبی له ژێر ناوی شوراییدابێت. دەسەڵاتی دەوڵەت و چەند ریفۆرمێکی ئابوری و ئازادیە سیاسیەکان بونە مۆدێلی سیستمێکی جێگرەوەی کۆمەڵگەی کۆمۆنیستی. شۆڕشی کرێکاری چیتر وەک هەمان خەباتی ڕاستەوخۆی چینایەتی کرێکاران سەیر نەکرا و حسابی لەسەر نەکرا، بەڵکو بوە پاشکۆی شۆڕشێکی سیاسی، کە حزبێکی کۆمۆنیستی و سۆشیالیستی، لەهەر دەورەیەکدا کە ڕوداو و کودەتا و ئەزمەی سیاسی دروست دەبێ، دەیکاتە دروشم و بەرنامەی فەوری و دەست بەجێی عەمەلی و مۆدێلی جێگرەوەی سەرمایەداری. ئەمە کۆنسێپت و ڤێرژنی سۆشیالیزمی دەوڵەتی بوو لە شۆڕشی کرێکاری و کۆمەڵگەی کۆمۆنیستی، کە لە ئێستاشدا لە نێو بزوتنەوەی کۆمۆنیستیدا درێژەی هەیە، کە مۆدێلێک وجۆرێک لە کۆمەڵگەی سیاسی و ئابوری و شۆڕش و بەرنامەی خستۆتەڕوو.

لە ئێستادا کە زەمینە مادیەکانی گەشەی سەرمایەداری و گلۆبالیزم و شکستی مۆدێلی سەرمایەداری دەوڵەتی و بەرنامە دارِێژراوی سەدەی ٢٠ دەبینین، ئیتر کۆنسێپت و ڤیژن و بەرنامەی ئەم سۆشیالیزمە دەوڵەتیەش بەبنبەست گەیشتوە و شۆڕشی کرێکاری سەدەی ٢١ جارێکی تر پێویستی بە پێناسەکردنەوەی خۆی و ئەرک و ئامانجەکانی و بەرنامەی عەمەلی خۆی هەیە لە دنیای گلۆباڵی سەرمایەداری و نیولیبرالی ئێستادا. هەربۆیە فکرە و ئایدیای شۆڕشی کرێکاری و ئەرکەکانی، وەک خودی خەباتی چینایەتی کرێکاران، گۆڕانکاری بەسەردا هاتوە. بەپێی ئەو گەشەیەی ئە م چینە کردویەتی لەم سەرمایەداریە گەشەکردوەدا، مۆدێل و ئایدیا و بەرنامەی کرێکاران بۆ دروستکردنی کۆمەڵگەیەکی کۆمۆنیستی پێویستی بە دوبارە پێناسەکردنەوەی ئامانج و ئەرکەکانی شۆڕشی کرێکاری ئەم دەورەیەیە، کە بێگومان خۆجیاکردنەوەشە لە مۆدێلی سۆشیالیزمی دەوڵەتی و بەرنامەی دیموکراتی کردنی سەرمایەداری، وە نەمانەوەیە لە قاڵبە سیاسی و حزبیەکانی ئەم جۆرە سۆشیالیزمەی سەدەکانی ڕابردوودا.

بەشی یەکەم

باسـی ئەم سـیمیناره سـەبارەت بە شـۆڕشـەکانی سـەدەی بیسـتە، بەتایبەت وەک نمونەیەک باسـی شـۆڕشـی ئۆکتۆبەری ڕوسـیای ١٩١٧ دەکەین. دواتر لەسـەر کاریگەری ئەم شـۆڕشـە لەسـەر دۆخی جیهانی و ئەو شۆڕشانەی تر کە ڕویداوە لە سەدەی ٢٠ دا.

گرنگی ئەم باسـە بەلای ئێمەوە ئەوەیە کە لە دوای دوو سـەدە لە ژیانی سـەرمایەداریدا مەسـەلەی شۆڕش بەسەر ئەم سیستمەدا هەمیشە مەسەلەی چینی کرێکار بووە. چینی کرێکار کاتێک لەسەدەی نۆزدە و بیستدا، کە ئەم شۆڕشانەی دژی سەرمایەداری کردوە، کۆنسێپت و فکرەی جۆراوجۆریش بۆ شۆڕشی کۆمەڵایەتی پرۆلیتاریا هاتوتە ئاراوە. ئەم ئایدیا و کۆنسێپتانەی شۆڕش دژی سەرمایەداری دەربڕین و ڕەنگدانەوەی ئەو بزوتنەوەیەی کرێکاران بووە، کە لە بواری ئابوری ، سـیاسـی وکۆمەڵایەتی دژ بەم سـیسـتمە لەئارادا بووە. هەر بۆیە لەهەر قۆناغێکی ئەم خەباتە چینایەتیەی کرێکاراندا دەبینین کۆمەڵێک بیر و بۆچون سەبارەت بە چۆنیەتی گۆڕینی ئەم سیستمە لە ئارادایە، کە ئەمانە هەمووی بەرهەم و ئاکامی ئەو دەورەیە لە خەباتی چینایەتین، کە تیایدا کرێکاران شـێواز و ڕێگای جیاجیا تاقی دەکەنەوە بۆ کۆتایی هێنان بەم سـیسـتمە و ڕێگریەکانی بەردەم خەباتیان، کە سەرمایەداری دروستی کردوە.

سـەرەتا دەمەوێ باسـی ئەو کۆنسـێپتە گشـتیە بکەم سـەبارەت بە شـۆڕش کە لە ڕوانگەی کۆمۆنیسـتەکانەوە هەیە. دواتر بێمە سـەر ئەو ئامڕازانەی لەم شـۆڕشـەدا بەکار هاتون چی بوون؟ هەروەها ئاکامی ئەم شۆڕشانە چی بووە؟

باسـەکە بە تیۆری شـۆڕش دەسـت پێدەکەم. دواتر دەبێت بزانین کە ئەم تیۆریە لە پراتیکی چینی کرێکاردا چۆن ڕەنگی داوەتەوە و چ تێگەیشـتنێک سـەبارەت بە فکرەی شـۆڕش لەئارادابووە؟ بە کۆنکرێتی و دیاریکراوی دەبێ بچینە سەر پراکتیکێک کە سەبارەت بەم تیۆرەی شۆڕش کراوە و چینی کرێکار چۆن ویسـتویەتی ئەم ئاڵوگۆڕ و شـۆڕشـانە بەئەنجام بگەیەنێ. بەم پێیە بتوانین لە پراتیکی چینی کرێکارەوە تێبگەین کە ئەو ئاڵوگۆڕانە چی یە و بنەماکانی چی یە؟ وە ئەو هەوڵانەی دراوە لە چ چوارچێوەیەکدا بووە کە تا ئێستا نەیتوانیوە ئەم شـۆڕشـانە بە سـەرکەوتن بگەیەنێت؟ لێرەوە دەگەین بەوەی ڕەخنە یان تێگەیشـتنێکی ماتریالیسـتی بۆ شـۆڕش، کە ئەم بزوتنەوە مێژوویەی چینی کرێکار خۆی هەیبوە، چی بوە؟ وە هەروەهـا دەزانین کە ئێسـتـا ئەم ئـایـدیـای شـۆڕش کردنە بەسـەر سەرمایەداریدا چیە و ڕێگریەکانی بەردەمی چین؟

فۆرمۆڵەیەکی گشـــتی هەیە، کە مارکس ئەم شـــۆڕشـــەی کرێکارانی وەک ڕاســـتیەکی کۆمەڵگەی سەرمایەداری پێ ناساندوە. ئەویش ئەوەیە کە گەشەی هێزی بەرهەمهێنەرەکان لە سایەی سیستمی سـەرمایەداریدا دەگاتە ئاسـتێک ئاڵوگۆڕێکی گشـتی لە بواری ئابوری و دۆخی کۆمەڵگەدا پێک دەهێنن، کە ئەم هێزە کۆمەڵایەتیەی کرێکاران هەموو هۆیەکانی بەرهەمهێنان بەشێوەیەکی پێکەوەیی و هاوبەش بەکـاردەهێنن، بەڵام لەبەرئەوەی ئەم هێزە خۆی خـاوەنی ئەو هۆیـانەی بەرهەمهێنـان نیە، ئەوا لە پەیوەندیەکدایە لەگەڵ خاوەنی ئەم هۆیانەی بەرهەمهێنان، کە سـەرمایەدارانن، کە ئەم پەیوەندیە ڕێگری بۆ دروسـت دەکات کە ژیانی ئەم کرێکارە بەرهەمهێنەرانە لەڕێگای ئەم کارەیانەوە گەشـەبکا و ئازادی بۆ ئینسـان لە کۆمەڵگەدا دابین بکا، ئەم پەیوەندیە دەبێتە مایەی چەوسـانەوەی کرێکاران. هەربۆیە ئەم پەیوەندیەی بەرهەمهێنانی ســـەرمایەداری لەگەڵ هێزی بەرهەمهێنەری کرێکاران دەکەوێتە ناکۆکیە. ئەوەی پێی دەڵێین خەباتی چینایەتی ڕەنگدانەوەی ئەم ناکۆکیەیە. ئەوانەی ئامرازەکانی بەرهەمهێنان بەکاردەهێنن، واتە کرێکاران لەگەڵ خاوەنی ئامرازەکانی بەرهەمهێنان دەکەونە ناکۆکی. ئەم ناکۆکیانە دەبنە پاڵنەر و فشار بۆ ئەوەی ئەم شێوازی بەرهەمهێنانە ئاڵوگۆڕی بەسەردا بێت. بەپێی ئەوەی چەند ئەم هێزە بەرهەمهێنەرە گەشەی کردبێ، چ وەک بەشی ئامرازەکانی گەشەی سەرمایەداری و چ بەشی زیندووی ئەم هێزە بەرهەمهێنەرە، کە گەشـەی چینی کرێکارە. بەپێی ئەوەی ژمارەی ئەم چینە کرێکارە گەشـەی کردبێ، شـێوازی کۆمەڵایەتی و پێکەوەگرێدراوی کاری کۆمەڵایەتی گەشـەی کردبێ و قۆناغی دابڕاو و پەرژوبڵاوی بەرهەمهێنانی تێپەڕاندبێ، واتە چەند بە شـــێوەیەکی مادی ئەم چینە گەشـــەی کردبێ ئەوەندە وشـــیاری ســـەبارەت بە هێزی بەرهەمهێنەری خۆی، ســـەبارەت بە جێگا و ڕێگای لە کۆمەڵگەدا زیاد دەکا و ئەم بونە مادی و وشـــیاریە دەیخاتە ناکۆکیەوە لە چاو دۆخی ژیان و دۆخی ئابوری و سـیاسـی چینەکە خۆیدا. بەم پێیەش دەیخاتە ناکۆکی لەگەڵ دەوڵەتدا، دەوڵەت وەکو بەشـی ســـەرەکی پارێزەری ئەو موڵکایەتیە تایبەتە و پەیوەندی بەرهەمهێنانی ســـەرمایەداری. لێرەدا خەباتی چینایەتی توند دەبێتەوە و ئەو ڤیژنەی کە چینی کرێکار هەیەتی بۆ گۆڕینی ئەم سـیسـتمە، واتە ڤیژنی شـــۆڕشـــی کۆمەڵایەتی ئەمە دیاری دەکا کە ئەم چینە چەند ئامادەیە بۆ ئەوەی هەموو کۆنترۆڵی بەرهەمهێنان و هەموو کۆنترۆڵی کۆمەڵگە و ئیدارەی کۆمەڵگە بگرێتە ئەستۆ و ئەو کۆنترۆڵە لەدەستی سەرمایە دەربهێنێ.

ئەمە فۆرمۆڵەیەکی گشـتیە. ئەگەر ئێمە لەهەر دەورەیەکدا سـەیری بکەین، لە دەورەی سـەدەی ١٩ دا ســـەیری بکەین، ئەم ململانێ یە بەشـــێوەیەک ڕەنگی داوەتەوە کرێکاران هاتونەتە مەیدان و خەبات و شۆڕشیان کردوە. لەسـەدی ٢٠ یشدا سـەیری بکەین بەهەمان شێوە لە کاتی ئەزمەکان و بەتایبەت لە کاتی شـــەڕی جیهانی یەکەمدا ئەم پێکدادان و خەباتە چینایەتیە بەرفراوانە بۆ گۆڕینی ســـیســـتمی سەرمایەداری دەبینین. لێرەدا دەبینین ڤیرژنێک و ئاسۆیەک بۆ گۆڕینی کۆمەڵگەی سەرمایەداری سەر هەڵدەدا، کە دەیەوێ تەواوی کۆمەڵگەی چینایەتی بســـڕێتەوە و چینەکان نەهێڵێ و وە بتوانێ کۆمەڵگە لەدەستی موڵکایەتی تایبەت و دەوڵەتی سەرمایەداران ڕزگار بکا.

ئەگەر سەیربکەین دەبینین لە سەدەی ١٩ دا چینی کرێکار دەستی کردوە بە خەبات دژی بورژوازی و حکومەتە پاشایەتی و دەستوری و پەرلەمانیەکانی و بەشداری چالاکانەی لە شۆڕشەکانی ١٨٤٨ بۆ ١٨٥٠ لە ئەوروپادا دەکرد. پاش دەورەیەک لەم خەباتە چینایەتیە ڤیژن و ئاسۆی شۆڕشە کرێکاریەکان ڕۆشنتر لەلایەن ڕۆشنبیرانی ئەم چینە و ڕێکخراوەکانی لەوانەش ئەنتەرناسیونالی یەکەمەوە داڕێژران، ئەویش بەرپاکردنی شۆڕشی کۆمەڵایەتی بۆ کۆتایی هێنان بە سیستمی چینایەتی سەرمایەداری و دامەزراندنی کۆمەڵگەی کۆمۆنیستی بو.

دواتر کۆمۆنەی پاریس وەک ئەزمونێکی ئەم شۆڕشە کرێکاریە گەشەی بەم تیۆریەی شۆڕشی کۆمەڵایەتی کرێکاران دا، کاتێک کۆمۆنە دامودەزگاکانی دەسەڵاتداریتی بورژوازی، بە دەوڵەت و سوپا و بیرۆکراتیزمەکەی تێکشکاند و شێوازێکی شورایی و کۆمۆنەیی دەسەڵاتی کرێکاری لە جێگای دانا. ئەمە یەکەمین تاقیکردنەوەی ئەو ئایدیای شۆڕشە کۆمەڵایەتیە بوو، کە چۆن کرێکاران بە کردەوە کۆنسێپتی شۆڕش پیادە دەکەن. لێرەدا دەرکەوت باس و ڤیژنی شۆڕش، باسی گۆڕانی بەرەبەرە نیە، کە لە سیستمی مەوجودی سەرمایەداریدا دەبێ ڕووبدات، بۆ نمونە باس لە باشکردنی کرێ یان ئازادیە سیاسیەکان یان ڕیفۆرم لە چوارچیوەی سەرمایەداریدا ناکرێ، بەڵکو باس لە گۆڕانێکی ڕیشەیی سەرجەم سیستمەکە دەکرێت. هەربۆیە کرێکارانی پاریس دەوڵەت وەک ئۆرگانێکی ڕێکخراوی ئەم سیستمە هەڵدەوەشێننەوە، نەک چاکی بکەن و ڕیفۆرمی تێدابکەن. ئەمە سەرنجی مارکس و هەموو کۆمۆنیستەکان بەرەو ئەوە ڕادەکێشێ کە شۆڕشی کۆمەڵایەتی پرۆلیتاریا بەمانای گۆڕانێکی سەرتاپاگیر و ڕیشەیی لە سیستمی ئێستادا، گۆڕینی سەرجەم دامودەزگاکان نەک چاکردنەوەیان، هەڵوەشانەوەی سوپا و بیرۆکراتی و پەرلەمانی دەوڵەت، واتە گۆڕانکاری لە هەموو پایەکانی سیستمەدا و گۆڕانکاری ئابوری لە خوارەوە. ئەم بۆچونانە لە سەدەی ١٩ دا لە ناو چینی کریکاردا کاریگەری دەبێ و هەر ئەمە وادەکا بۆ نمونە بۆچونەکانی مارکس سەبارەت بەسەرمایەداری و گۆڕینی ڕادیکاڵ و ڕیشەیی ئەم سیستمە لە بزوتنەوەی چینی کرێکاردا، لە بزوتنەوەی سیاسیەکانی وەک سۆشیال دیموکراتی و ئەوانی تردا ڕەنگ بداتەوە و کۆنسێپتی شۆڕشی کۆمەڵایەتی بە بۆنەی کۆمۆنەی پاریسەوە بە شێوەیەکی ڕۆشنتر دەربکەوێ.

بەڵام چینی کرێکار لە فەرەنسادا نەیتوانی ئەم شۆڕشە بەسەرکەوتن بگەیەنێ و دەرەوەی پاریس بگرێت و بەرەو قۆناغەکانی تر هەنگاو بنێ. بورژوازی فەرەنسی هێرشی کردە سەر کرێکارانی پاریس و شکستی بە شۆڕشی کۆمۆنە هێنا.

دوای ئەم شکستەی کۆمۆنە، وە لە سەرەتای سەدەی بیستدا ڕوبەڕوی ئاڵوگۆڕێک لە ناو خودی بزوتنەوەی کرێکاریدا دەبینەوە. لەم دەورەیەدا، لەلایەک گەشەی سەرمایەداری و جیهانی بونەوەی سەرمایە و بازاڕی جیهانی دەست پێ دەکا، کە ئەمە مەسەلەی شۆڕشی کرێکاری بۆ دەورەیەک، لە شکستی کۆمۆنەوە تا جەنگی جیهانی یەکەم، دەباتە دواوە. لەلایەکی تریشەوە هەر لەم دەورەیەدا

گەشـەیەکی ئاسـۆیی خەباتی چینایەتی دەسـت پێ دەکا، کە ئەمە لە زۆربەی شـوینەکاندا خۆی نیشـان دەدا لە گەشــەی ڕیکخراوە جەماوەری و ســەندیکایەکانی کرێکاران، وە دروســتبونی حزبە ســیاســیە ســـۆشـــیـال دیموکراتەکـان، کە ئەم حزب و ڕیکخراوانە ئەو ئـامڕازانەن کە چینی کرێکـار بۆ خۆئامادەکردنەوە بۆ دەورەیەکی تری شۆڕش کردن بەکاریان دێنێ. ئەم گۆڕانەی هەلومەرجی ئابوری و سیاسی کۆمەڵگەی سەرمایەداری ئەوروپا، وە بەشداری جەماوەری کرێکاران لە مەیدانی سیاسیدا، و تێکشـــکـانی بەرەبەرەی وردەبورژوازی و چونیـان بۆ ڕیزی پرۆلیتـاریـا، هەلومەرجی خەبـاتی چینایەتیشــی گۆڕی. لەم هەلومەرجە نوێ یەدا کۆنســێپتی شـۆڕشــی کۆمەڵایەتی کرێکارانیش گۆڕانی بەسەردا دێ.

لێرەدا پێش ئەوەی باس لە گۆڕانکاریەک بکەم کە بەســەر ئەم کۆنســێپتەی "گۆرینی ســەرمایەداری بە شۆڕشێکی کۆمەڵایەتی" داهات، پێویستە خاڵێک بەرجەستە بکەمەوە و لەسەر بوەستین. ئەو خاڵەش ئەوەیە کە ئەم شــۆڕشــە کۆمەڵایەتیە پرۆســەیەکی ئابوری و ســیاســی و کۆمەڵایەتیە، نەک بەتەنها ئەزمەیەک یان ڕوداوێک بێت کە لە ســاتێکدا ڕودەدا و ئیتر هەموو کۆمەڵگە ئامادەبێ بۆ شـــۆڕش و شۆڕش دەکرێ و دەسەڵاتی سیاسی دەگیرێتە دەست و مەسەلەی شۆڕش تەواو دەبێت.

ئەم خاڵە ڕۆشــنکردنەوەی پێویســتە...کە پەیوەســتە بە پەیوەندی فکر بە پراکتیکەوە، گۆرانی فکرەی شۆڕش و تەجروبەی عەمەلی شۆڕش، ئامادەبونی فکری و ڕێکخراوەیی و گرتنی دەسەڵات، دەوڵەت و سیستمی سیاسی و گۆرانکاری ئابوری...هتد.

ئەگەر لە بورای مێژووییەوە ســەیری بکەین، دەبینین شـــۆڕشـــی پرۆلیتاریا پرۆســەیەک بووە لە خۆئامادەکردنی ئەم چینە لەسەرەتاوە تا ئەوکاتەی لە ئەزمەیەکدا ڕووبەڕوبونەوەی چینەکان لە ئاستێکی باڵای ســیاســی و لەگەڵ دەوڵەتدا دێتە ئاراوە، وە دەبێتە تەقینەوەیەک بەشــێوەی شــۆڕش کردن بۆ یەکلایی کردنەوەی ململانێیەکە ڕودەدا. پێویســتە شـۆڕش بەشـێوەی ئەم پرۆســەیە ســەیربکەین، کە لەدوای شـکسـتی کۆمۆنەوە ئەم پرۆســەی خەباتە چینایەتیە بە شـێوەیەکی تر دێتە ئاراوە و درێژەی دەبێ، کە زیاتر دەبێ بە فشاردانان لەسەر دەسەڵات و دەوڵەتەکانی ئەو کاتە، تاکو چینی کرێکار بتوانێ بەشداری سیاسی بکا و کۆمەڵێک ڕیفۆرم بکا.

لەم دۆخەی گەشــەی ســەرمایەداری و گەشــەی چینی کرێکاردا، لە دووتوێی گەشــەی ســیاســی و ڕیکخراوەی جەمـاوەرییەوە، دوالیزمی ڕیفۆرم و شـــۆڕش لەلایەن هێزە ســـیـاســـی و ڕیکخراوە ســەندیکاییەکان و ڕەوتە ســیاســی و فکریەکانی نێو بزوتنەوەی کرێکاریەوە ســەری هەڵدا. پرســیارێک دێتە ئاراوە کە؛ ئایا لەسـەر کۆنسێپتی شۆڕشی کۆمەڵایەتی بمێنینەوە یان بڕۆین بەرەو ڕیفۆرم؟ ئەمە شێوەی پرسیارە زیاتر تەجریدێکی ئەم دوالیزمەیە، بەڵام لە واقیعدا هەردوو ڕەگ و ڕەوتی شۆڕش و ڕیفۆرم لەناو چینی کرێکاردا درێژەی هەیە.

کۆنسێپتی گۆڕانی بەرەبەرە لەڕێگەی پەرلەمان و بەشداری لە حکومەت و بەرنامەی ڕیفۆرمی سیاسی و ئابوری لەسەرمایەداریدا لەلایەن ڕەوتی هەلپەرستی و ڕیفۆرمیستیەوە کەوتە ململانێ لەگەڵ کۆنسێپتی شۆڕشی کۆمەڵایەتی و گرتنە دەستی دەسەڵاتی سیاسی بۆ گۆڕینی سیستمی سەرمایەداری.

ڕەوتی ڕەخنەگر لە ڕیفۆرمیزم ڕایدەگەیاند کە دەبێ ئاسۆیەکمان هەبێ کە هەموو ئەو ڕیفۆرمانە بۆ ئەوە بەکاربهێنین بۆ ئەوەی جارێکی تر شۆڕش بکەینەوە بەسەر دەسەڵاتی سەرمایەدا. بەتایبەت مەسەلەی دەوڵەت لەوکاتانەدا هاتە ئاراوە کە چۆن هەڵوێست بگرین بەرامبەر بە دەوڵەت؟

هاوکات ئەم دوالیزمەی شۆڕش و ڕیفۆرم لەگەڵ هەڵوێستگرتن سەبارەت بە شەڕی جیهانی یەکەم ئاوێزان بوو، وە ئەم ناکۆکیەی تەقاندەوە و ڕیزی سۆشیال دیموکراتی شەق کرد. باڵی ڕیفۆرمیست، بەتایبەت سۆشیال دیموکراتی ئەڵمانیا چوە پاڵ شەڕی جیهانی یەکەم و هەڵویستی سەبارەت بە پشتیوانی دەوڵەتی بورژوازی ئەڵمانیا و پاڵپشتی ریفۆرمیزم و پەرلەمانتاریزم، هەموو ئەمانە بە ئاسۆی سۆشیال دیموکراتی و بزوتنەوەی کرێکاری دادەنێ. ئەمەش کاریگەری دادەنێ لەبەرئەوەی گەشەی سەرمایەداری دەچێتە پێشەوە و ئەو دەستکەوتانەی لەلایەن چینی کرێکارە بەدەست دێن جۆرێک لە ئۆپۆرتۆنیزم گەشە پێدەدا کە واز دەهێنێ لە ئامانجی کۆتایی و ڤێرژنێ بۆ سۆشیالیزم، کە جێگای سیستمی سەرمایەداری بگرێتەوە و ڕایدەگەیەنێ کە تەنیا خەریکی پاراستنی دەستکەوتی ڕۆژانە و ریفۆرم دەبێ. ئەم ڕەوتە دەبێتە ڕەوتێکی زاڵی نێو بزوتنەوەی کرێکاری و سەندیکا کرێکاریەکانیش دەکەونە ژێر کاریگەریەوە.

بەڵام لەلایەکی ترەوە چونکە ئەزمەیەکی جیهانی سەرمایەداری هەیە و شەڕی جیهانی هەیە، کرێکاران ناچارن دژی هێرشەکانی بورژوازی بوەستنەوە. ئەم ئەزمە جیهانییە هەم سەرەوەی بورژوازی شەق کردبوو، وە هەم خوارەوەی کرێکارانیشی هێنابوە مەیدانی ناڕەزایەتیەوە.

ئەم ئەزمەی شەڕە زەمینەی تەقینەوەی شۆڕشی لە ڕوسیادا هێنایەوە پێش. ئەم شۆڕشە کۆمەڵایەتیەی کرێکاران لە ڕوسیای ١٩١٧ دا توانی دۆخی ڕوسیا بگۆڕێ و کاریگەری لەسەر ئاستی نێونەتەوەیی بزوتنەوەی کرێکاری و سۆشیال دیموکراتی دانا. ئەمە تەجروبەی دووەمین شۆڕشی کرێکارانە. چینی کرێکار لێرەدا ناچێ بکەوێتە دوای بورژوازی وڵاتەکەی خۆی و دوای شەڕی جیهانی بکەوێت. خۆی نابەستێتەوە بەوەی لەو دۆخەدا بەدوای پەرلەمنتاریزم و کۆمەڵێک دەستکەوتی سیاسی بەرتەسکەوە بێت، بەڵکو ئاستێک لەگەشەی بزوتنەوەی کرێکاری دەبێ کە کرێکاران لە ڕوسیادا فکرە و شێوازی نوێ دادەهێنن. مەسەلەی شوراکان و دەسەڵاتی شورایی لەبەرامبەر دەوڵەتی بورژوازی دەهێننە ئاراوە.

ئەم نمونەیە لە دروستبونی شوراکان و کۆمیتە کارگەکان لە ڕوسیادا پێمان دەڵێ کە؛ باس و کۆنسێپتی شۆڕشی کۆمەڵایەتی کرێکاران باسی چینێکە کە خەریکە ئاڵوگۆڕ لە شێوازی دەرکەوتنی خۆیدا و لە ڕێکخراوبونیدا وەک هێزێکی کۆمەڵایەتی نیشان دەدا.

لێرەدا پێویستە لەسەر ئەو خاڵە ڕاوەستین کە ئەم بۆچون و تێڕوانینەی شۆڕشی ڕوسیا پێمان دەڵێ؛ ئایا کێ شۆڕشی سۆشیالیستی دەکا؟ ئایا حزبێک و دەستەیەکە کە ئەم شۆڕشە دەکا و دەسەلات بەدەستەوە دەگرێ و دەچێ دەوڵەتێک بۆ کرێکاران دادەمەزرێنێ؟ یان بە پێچەوانەوە، شۆڕشی سۆشیالیستی شۆڕشێکە لە خوارەوە کە چینی کرێکار ئاڵوگۆڕێکی تیا ڕودەدا، وە ئەم هێزە بەرهەمهێنەرەی کرێکاران گەیشتۆتە ئاستێک لە گەشەی کۆمەلایەتی و جێگاوڕێگای ئابوری، کە تێگەیشتنی لە جێگای سیاسی و دەوری لە کۆمەڵگەدا ئاڵوگۆڕی بەسەردا دێ، وە ئەمەش وای لێدەکا کە کۆمەڵێک داهێنان بکات لە خەباتی چینایەتی بەرامبەر بە بورژوازیدا. بۆیە ئەم خاڵە گرنگە کە شۆڕشی سۆشیالیستی تەنیا بریتی نیە لە دەستەیەک کە بەرنامەیەکیان هەیە، بیربۆچونێکیان هەیە کە ئەیانەوێ کۆمەڵگەیەکی تایبەتی سۆشیالیستی دامەزرێنن و دواتر ئەم ئەفکارانە دەبەنە ناو کرێکاران و کرێکارانیش قەناعەت بەم بۆچونانە دێنن و شۆڕشێک دەکەن.

ئەزمونی ڕوسیا پێمان دەڵێ کە ئەو تێگەیشتنە بەرتەسک دروست نیە لە شۆڕشی سۆشیالیستی. لە تاقیگەی مێژووی ڕووسیادا لە ماوەی ١٢ ساڵ لەو وڵاتەدا سێ شۆڕش دەکرێ. چینی کرێکار بەرامبەر بە قەیسەریەت و بورژوازی ڕیزێکی سەربەخۆ لە کرێکاران و حزب و ڕێکخراوە جەماوەریەکانی، لە بزوتنەوە سیاسی ، لە ڕۆژنامە و گۆڤار و چالاکی فکری و ئەدەبی دروست دەکا، ئەمانە هەمووی لە ١٢ ساڵدا بزوتنەوەی سیاسی و کۆمەلایەتی گەورە دەخەنە ڕوو. ڕوسیا دەگاتە ئەو دۆخەی کە لە ناوەڕاستی سەدەی نۆزدەدا لە ئەوروپادا هەبوون و بونە مایەی سەرهەڵدانی کۆمەڵێک شۆڕشی دیموکراتی و ئاڵوگۆڕی سیاسی لە سیستمی سیاسی سەرمایەداریدا. ڕوسیاش بە پێی گەشەیەکی ئابوری و سیاسی و کۆمەلایەتی کە دەیکات زەمینەی ئەو ئاڵوگۆڕ و شۆڕشانە لەم وڵاتەدا پەیدا دەبێت. لەماوەی ئەم ١٢ ساڵەدا بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کرێکاران لەسەر ئەم زەمینەی ئاڵوگۆڕ و شۆڕشگێڕانەیە گۆڕانکاری جۆراوجۆر دروست دەکا.

بەتایبەت لە کاتی شەڕی جیهانی یەکەمدا، کرێکاران لە دژی ئەم شەڕە دەبن. ڕەوتی بەلشەفی کە دژی شەڕ بوو لەگەڵ ئەو شەپۆلە شۆڕشگێڕیەی چینی کرێکاری ڕوسیە و بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی جوتیارانیش دا یەکی گرت. ئەم بزوتنەوە کرێکاریە شۆڕشگێڕیەی ڕوسیا شوراکان و کۆمیتەی کارگە و سەربازان و جوتیارانی دروستکرد و شۆڕشی ڕوسیەی تا ئاستی ڕوخانی حکومەتی بورژوازی و گرتنە دەستی دەسەلات لەلایەن حزبی بەلشەفیەوە برد. خواستەکانی کرێکاران بۆ شۆڕش لە لایەن لینین و بەلشەفیەکاندا بەڕونی دەردەبڕدرێ، لە تێزەکانی نیسان و بەرزکردنەوەی دروشمی "هەموو دەسەلاتێک بۆ شوراکان". لە ڕوسیادا ئەمە دەبینین کە ئەم بزوتنەوە کرێکاریە لە خوارەوە گەشە دەکا و هەربۆیە کاتێک لینین باس لەوە دەکات کە ئایا بەلشەفیەکان دەتوانن دەسەلات بگرن و بمێننەوە لە دەسەلاتدا، ئەوانە بە بەڵگە دێنێتەوە کە لەبەرئەوەی شوراکان و کۆمیتە کارگەکان هەیە، لەبەر ئەوەی کە کرێکاران سیاسەتی شەڕی بورژوازی ڕەت دەکەنەوە و نان و ئازادیان دەوێ، بەڵێ ئەگەر بەلشەفیەکان ئەم خواستانەی کرێکاران بەرنە پێشەوە دەتوانرێ دەسەلاتێکی کرێکاری دابمەزرێ. ئەمە

نیشـــانی دەدا کە شـــۆڕشـــی کۆمەڵایەتی پرۆلیتاریا لە دەوری خواســـتێکی کۆلێکتیڤ و هاوبەش، کە ســـۆشـــیالیزمە،کۆدەبێتەوە. لە دەوری بزوتنەوەیەک کۆدەبێتەوە کە دەیەوێ تەواوی دەســـەڵاتی ســـەرمایەداری و دەوڵەتەکەی لابەرێ. بەم پێیە لەم تەجروبەیەدا دەبینین چۆن بەلشـــەفیزم توانی لەوکاتەدا بەرنامەیەکی شـــۆڕشـــگێڕانە بۆ گۆڕینی دەســـەڵاتی ســـەرمایە لە ڕوســـیادا بخاتە ڕوو، وە هەروەها چۆن کرێکاران توانیان لەم شـــۆڕشـــەدا بەرەو پێشـــەوە بڕۆن. ئەمانە بەڕای من بەشـــە جۆراوجۆرەکانی پرۆســـەیەکی شـــۆڕشـــگێڕانەی چینی کرێکارن، چ حزب، چ شـــورا و ســـەندیکا و شێوازەکانی تر، کە دەبێت پێکەوە و بەگرێدراوی و کاریگەریان لەسەر یەکتر بیان بینین.

بە کورتی دەبینین لە ڕوسیادا بزوتنەوەیەکی بەرفراوانتر و سەرتاسەری کرێکاری هەبوو لە چاو کاتی کۆمۆنەی پاریسدا. ئەم بزوتنەوەیە خەریکی خۆڕێکخستن و خۆئامادەکردن بوو بۆ شۆڕش. ئەمە خاڵی جەوهەریە لە هەڵســەنگاندنی شــۆڕشــی کرێکاریدا لە ڕوســیا، کە کرێکاران وەک چینێک چ دەورێکیان هەیە؟ بەڕای من ســـۆشـــیالیزم یان شـــۆڕشـــی کۆمەڵایەتی بریتی نیە لەوەی بەرنامەیەکمان هەبێ، بەرنامەیەکی ســـیاســـیمان هەبێ یان نەخشـــەیەکی ئابوریمان هەبێ، تا بزانین چۆن وڵاتێک بەڕێوە دەبەین؟ بەڵکو وەکو لەسـەرەتاوە ئاماژەم پێکرد، ئەم شـۆڕشـە لەوێوە دەسـت پێ دەکا کە بەرامبەر بە سـەرمایەداری، وەک سـیسـتم و پەیوەندیەکی بەرهەمهێنان، هێزێکی چینایەتی تر هەیە کە ناڕازیە بەم پەیوەندیانە و بەم سیستمە سیاسی و ئابوریە، وە ئەم هێزە دەیەوێ شۆڕش بکا بەسەریدا و لەڕیشەوە بیگۆڕێ و کۆمەڵگەیەکی تر دروســـت بکا. هەربۆیە ئەوە ئەم هێزە چینایەتیەیە کە ڕەگی مادی ئەم کۆمەڵگەیەی بەدەستەوەیە و دەتوانێ ئەم ئاڵوگۆڕە دروست بکا. لەبەر ئەوەی ئەو شێوازە هاوبەشەی کە پەیوەندی بەرهەمهێنانی کۆمەڵگەی سـۆشـیالیسـتی لەسـەری دادەمەزرێ، لە ئێسـتادا چینی کرێکار خۆی بەرهەمی ئەو جۆرە لە کاری کۆمەڵایەتی پێکەوەیی و بەکارهێنانی کۆمەڵایەتی و هـاوبەشـــی ئامڕازەکانی بەرهەمهێنانە. هەربۆیە کرێکاران نەک تەنیا بەهۆی ئاســـتی تێگەیشـــتنیان، بەڵکو بەپێی توانایی مادی و شـــێوازی کارکردنیان و پەیوەندی ناوخۆی چینەکەیانەوەیە کە دەتوانن ئاڵوگۆڕی ڕیشەیی کۆمۆنیستی لە بەرهەمهێنان و لە دەزگای سیاسی و ڕێکخستنی ئیداری کۆمەڵگەدا بکەن.

لێرەوە دێینە سەرباسی گۆڕانی کۆنسێپتی شۆڕشی کۆمەڵایەتی پرۆلیتاریا لە ڕوسیا و کاریگەری ئەم گۆڕانکاریانە لەسەر شکستی شۆڕشی سۆشیالیستی لە ڕوسیا.

شـۆڕشـی سـۆشـیالیسـتی ڕوسـیا بەرهەمی ئەو وشـیاریە بوو کە ئەو کاتە کرێکارانی ئەو وڵاتە لە سـۆشـیالیزم هەیان بووە. زۆر کات لێکدانەوە لەسـەر شـۆڕشـێک یان بزوتنەوەیەک بەو شـیوە بەیان دەکرێ کە دەڵێ ؛ بیروبـاوەڕی بورژوازی و حزبە بورژوازیەکـان بەســـەر بزوتنەوەی کرێکـاری و شـــۆڕشـــی کرێکاراندا زاڵ بوە. من پێم وایە لە خەباتی چینایەتیدا جگە لە کاریگەری لیبرالیزم، یان کـاریگەری بزوتنەوەی ریفۆرمیســـتی، کە ئەمـانە هەموویـان کـاریگەریـان هەیە چونکە کرێکـاران لە خەباتێکی زیندوودان، دەبێ بزانین کە چینی کرێکار خۆشـی دەبێت بەپێی ئاسـتی گەشـەی وشـیاری و

ڤیژنی بۆ خەبات دژی سەرمایەداری هەوڵەکانی بۆ شۆڕشکردن هەڵسەنگێنین؟. ئەوە تەنیا دۆخی مادی نیە کە دیاری دەکا کە ئایا شــۆڕش ســەرکەوتو دەبێت یان نا؟ بەڵکو دۆخی ئەو هێزەی کە خۆشــی شـۆڕش دەکا دەبێت لە ئاسـتێکدا بێت کە بتوانێ ئەو ئاڵوگۆڕە دروسـت بکا، چونکە ئەو شـۆڕشـە وەکو یاسـایەکی سـروشـتی نیە کە هەر دەبێ ڕوبدا، وەک مانگ گیران نیە کە هەر دەبێ ڕوبدا. ئەوە پراتیکی چینی کرێکار و ڕۆشــن بونی پرۆســەی شــۆڕش کردن لەلای کرێکارانەوەیە کە نیشــانی دەدا چۆن دەتوانێ ئەو سیستمە بگۆڕێ یان ئایا دەتوانێ ئەم کارە بکا یان شکست دەهێنێ؟

هەربۆیە ئەگەر بێین دەرس لەو شتانە وەرگرین لە شۆڕشی ئۆکتۆبەری ڕوسیا هەبوە، سەرەڕای ئەو زەمینانەی شـۆڕشـی کۆمەڵایەتی پرۆلیتاریا کە لە ڕوسـیادا هەبوو، وە ویڕای ئەو هاتنەمەیدانەی چینی کرێکار لە خوارەوە، بەڵام هێشتا ئەو بزوتنەوەیەی لە ناو چینی کرێکاردا زاڵ بوە کێشەی جدی هەبوە، واتە بەلشـەفیزم خۆی کێشـەی هەبوە. ئەگەر ئەناتۆمی و شـیکردنەوەی بۆ ئەم ڕەوتە و ئەم ڤێرژنە بۆ سۆشیالیزم بکەین، کە سایەی کردۆتە سەر هەنگاوەکان و دەستکەوتەکانی شۆڕشی کرێکاری ڕوسیا، ئەوە دەدۆزینەوە کە بۆچی ئەم ڤێرژنە نەیتوانیوە سۆشیالیزم دابمەزرێنێ؟

با بە سـەرنجدان لە هەندێ لایەنی ئەم جۆرە لە پراتیکی سـۆشـیالیزمی بەلشـەفی بزانین کە چ ڤێرژنێک لای بەلشەفیزم لەسەر شۆڕشی کۆمەڵایەتی و سۆشیالیستی پرۆلیتاریا زاڵ بوە؟

یەکێک لەو نمونانە لەسـەر جۆر و جێگای دەسـەڵاتی سیاسی لە سۆشیالیزمدایە. پرسیارەکە ئەوەیە کە ئایا کێ دەســەڵاتی ســیاســی بەدەســتەوە دەبێ و بەڕێوەی دەبا؟ لینین و بەلشــەفیەکان جەخت لەوە دەکەن کە ئەمە دیکتاتۆریەتی حزبیە و یەک حزب دەسەڵات بەڕێوە دەبا لەم سیستمەدا، وە باقی چینی کرێکار دەبێ لەســایە و ژێردەســتی ئەم نوێنەرەی خۆیدا بێت، وەک جێگرەوەی چینی کرێکار. کاتێک دەســەڵات لە دەســت بەلشــەفیەکان دەبێ ئیتر ئەوە وەزیرەکانن کە دەســەڵاتدارن. بەلشــەفیەکانن کە هەموو پۆستێکی حکومەتیان بەدەستە. ئەوانن کە هەموو شتێک دیاری دەکەن لەو کۆمەڵگەیەدا.

بە پێچەوانەوە ئەو خاڵەی کە لە بەرنامەی بەلشـەفیەکاندا هەبوو پێش شـۆڕشـی ئۆکتۆبەری ١٩١٧، کە باســی لەوە دەکرد دەبێ لەهەر کارگەیەکدا، وەک یەکەیەکی ئابوری، کرێکاران لەوێ دەبێ خۆیان ببن بە خاوەنی ئەو شــوێنە و ئەو کارگەیە بەڕێوە بەرن. وە هەروەها ئەوەی کە کۆمیتەی کارگەکان و شـورا کرێکاریەکان وەک بەڵگەی ئەم ئامادەییە بۆ دەسـەڵاتگرتن لەلایەن لینین و بەلشـەفیەکانەوە پێش شـۆڕش حسـابی لەسـەر دەکرا.. بەڵام لە کاتی دەسـەڵاتی بەلشـەفیەکاندا لە سـاڵی ١٩١٨ بەدواوە ئەم بەرنامەیە دەگۆڕدرێت. ئەو گروپەی لەناو حزبی بەلشــــەفیکدا داوای ئەم جێبەجێکردنی ئەم بەرنامە بەلشەفیە دەکا، وەک گروپی "ئۆپۆزسیۆنی کرێکاری"، سەرکوت دەکرێن و قەدەغە دەکرێن لەناو حزبدا، وەک هەر فراکسـیۆنێکی تری ناو حزب قەدەغە دەکرێن. ئەمە ئاڵوگۆڕێکمان پیشـان دەدا کە سـیسـتمی سیاسی، کە لە ئەنجامی ئەم شۆڕشـەی ئۆکتۆبەردا دەهێنرێتە ئاراوە، بە کردەوە ئەو سیستمە نیە کە ئێمە دەمانوت دەبێ ســــەرجەم دامودەزگای بورژوازی و دەوڵەتی بورژوازی هەڵوەشــــێنێتەوە، وە

سیستمێکی جیاوازی سیاسی له سیستمی سیاسی بورژوازی دروست بکەیت. ئەم سیستمە سیاسیە بەلشـــەفیە ڕێگە لە چینی کرێکار دەگرێ کە لە کارگەکاندا لە جێگای ســـەندیکا و کۆمیتەی کرێکاری کارگە ئەم شـــوێنە بەڕێوەبەرن، ســـیســـتمی تاک بەڕێوەبەری پەیڕەو دەکرێ و تاکە بەڕێوەبەرێک دادەنرێ کە کارگە و یەکەکانی بەرهەمهێنان بەڕێوە بەرێ.

ئەم سـیسـتمە ئیداریە بەلشـەفیە لە کێشـمەکێشـدا خۆی دەسـەپێنێ. کرێکاران ئامادە نەبوون یەکسـەر قبوڵی بکەن. ململانێ هەبوە لە ناو حزبی بەلشـەفی و لەدەرەوەی حزبدا، کێشـمەکێش هەبوە لە مەیدانی سـیاسـی و ئابوریدا، مانگرتنی کرێکاری جۆراوجۆر هەبوە لە بەرامبەر ئەم دەوڵەتە بەلشــەفیەدا. ئەمە نیشــانی دەدا کە شــۆڕشــی کۆمەڵایەتی کرێکارانی ڕوســیا خەریکی دەســتوپەنجە نەرم کردنە لەگەڵ مۆدێلیکی تری سـیسـتمی سـیاسـی بورژوازی، کە بەناوی کرێکارانەوە حوکم دەکا، دەسـەڵاتێکی تاک حزبی کە بەناوی کرێکارەوە ئەم شــۆڕشــە بەرتەســک دەکاتەوە. لە کاتێکدا لە ڕاســتیدا شــۆڕشــی کۆمەڵایەتی کرێکاران بریتیە لە گۆڕینی سەرجەم دەسەڵاتی سیاسی و داموودەزگا سیاسی و پەیوەندیە ئابوریەکانی سەرمایەداری، کە ئەمە لە دەسەلاتی سیاسی بەلشەفیەکان لە ڕوسیادا نابینین.

بەپێچەوانەوە کاتێک دەســەڵات دەکەوێتە دەســتی بەلشــەفیەکان دێنە ســەر ئەوەی کە چۆن دەتوانن ســـەرمایەداری دەولەتی لەوێ ببوژێننەوە؟ هەر بۆیە چۆنیەتی گۆڕینی جۆری موڵکایەتی لەوێ دەبێتە مەسەلەی سەرەکی، نەک هەڵوەشانەوەی پەیوەندی بەرهەمهێنان. واتە پەیوەندی نیوان کار و سەرمایە دەمێنێتەوە، ئەوکات گۆڕین تەنیا لە شـــکڵی موڵکایەتیدا دەبێ، موڵکیەتی تایبەت لە ســـەرمایەدارەکان دەسـەنرێتەوە و هەموو شت دەبێتە موڵکی دەوڵەت. وە ئەم ڤێرژنە لە سۆشیالیزم لە هەموو سەدەی بیســـتدا ڕەواج پەیدا دەکا، کە ئەگەر دەوڵەتێک ببێتە خاوەنی هەموو هۆیەکانی بەرهەمهێنان، یان لە عێراق پێی دەووترا خۆماڵیکردن، ئەگەر دەولەت بتوانێ کۆنترۆڵی هەموو ئەم ئامرازانەی بەرهەمهێنان بکات ، ئەو کات دەوڵەت بە یەکسانی داهات بەسـەر هەموو خەڵکدا دابەش دەکا و ئەمە سۆشیالیزمە!!. هەربۆیە هەموو ســەدەی بیســت لە ژێر هەژموونی ئەم ڤێرژنە لە ســۆشــیالیزمدا دەبێ، نەک ڤێرژنی نەهێشتنی موڵکایەتی، چ هی دەوڵەت بێ یان خاوەنەکەی سەرمایەدارێکی تایبەت بێت. هەر بۆیە دەبینین چینی کرێکار لە ڕوسـیادا جارێکی تر دەبێتەوە بە کرێ گرتەی ســەرمایە. ســەرەڕای گەشــەی هێزی بەرهەمهێنانی کرێکار لە ســایەی ئەم جۆرە ســۆشــیالیزمە لەڕوســیادا، بەڵام ئاســتی کرێی کرێکاری ڕوسـی لە چاو کرێکاری بەریتانیا یەک لەسـەر سـێی کرێی کرێکاری بەریتانی وەردەگرێ. هەربۆیە لە ئاکامی ئەم شۆڕشـەدا سـیسـتمی سـەرمایەداری دەوڵەتی و بیرۆکراتی دروسـت دەبێ. وە ئیتر دەبێتە مۆدێلێکی زاڵ لە سـەدەی بیستەمدا کە ئەوانەی باسیان لە سۆشیالیزم کردوە، ئیتر باسیان لە گۆڕینی سـیسـتمی سـەرمایەداری نەکردوە. لە ئاسـتی سیاسـیدا ئەم مۆدێلە پەرلەمانتاریزم هەڵدەوەشـێنێتەوە، بەڵام ئازادی سیاسی ناهێنێتە ئاراوە، بەپێچەوانەوە دەسـەڵاتی تاکە حزبێکی سـیاسـی دادەمەزرێنێ، کە هەموو جومگەکانی کۆمەڵگەی سیاسی کۆنترۆڵ دەکا و هیچ دەسـەڵاتێک لەدەرەوەی ئەم حزبە نامێنێ. بۆ نمونە لە ڕوسـیادا شـۆڕش بە دروشـمی "هەموو دەسـەڵاتێک بۆ شـوراکان" دەست پێ دەکا، بەڵام

کاتێک بەلشـــەفیەکان دەســـەڵات دەگرن، هەموو حزبە ســـیاســـیەکان و تەنانەت ئەوانەی وەک مەنشەفیەکانیش کە لەناو بزوتنەوەی کرێکاری و سەندیکا و شورا کرێکاریەکاندا نفوزیان هەیە، قەدەغە دەکرێن. هەر بۆیە شـوراکان بچوک دەبنەوە بۆ پاشـکۆیەکی حزبی بەلشـەفی. لەبەرئەوەی دیکتاتۆری پرۆلیتاریاش بوە بە دیکتاتۆری بەلشـــەفی، کە لەلای لینین ئەمە مانای دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریایە، وە بەم پێیە شـــوراکان هیچ دەورێکیان نامێنێ. چونکە ئەوەی لە شـــوراکاندا هەڵدەبژێردرێ دەبێت حزب پشـتیوانی بکا، حزب خۆشـی لە دەسـەڵاتدایە و وەزیرەکان حزبین، ئیتر شـوراکان وەک ئەنجومەنێکی یاسادانان دەبن، کە پێشتر حزب دایناون و لە چوارچێوەی بەرنامە و یاساکانی حزب تێناپەڕن.

بەم شـێوەیە دەبینین ئەم ڤێرژنەی بەلشەفیەکان بۆ شـۆڕش جیاوازە لە شـۆڕشی کۆمەڵایەتی. شـۆڕش لای چینی کرێکار بریتی بوو لەو کار و پراکتیکەی لە ئاســتێک و پلەیەکی خەباتی چینایەتیدا کە چینێک پێی هەڵدەســـتێ، بەم کارەش یەکگرتوو بونی چینەکە زیاد دەکا و ناکۆکی و ڕکابەری ناوخۆی کەم دەکا، وە هوشیاری سەبارەت بە خۆی کە چینێکە و دەبێ سەرمایەداری بگۆڕێ زیاد دەکا،وە شیوازی نوێ بۆ ئەم دەســەڵاتە هاوبەشــەی خۆی دەهێنێتە ئاراوە و تەواوی کۆمەڵگە لەســەر شــیوازێکی نوێ بەڕیوە دەبات.

لە ڕوســـیادا دەبینین بەپێچەوانەوەیە، کاتێک بەلشـــەفیەکان دەســـەڵات دەگرنە دەســـت، ئیتر لێک جیابونەوەیەک و دابڕانێک دروست دەبێ لە نێوان چینی کرێکار و حزبی بەلشـەفیدا. چونکە ئەم حزبە دەبێتە خاوەنی دەوڵەت و باقی چینی کرێکار دەبێتە کرێ گرتەی ئەم دەوڵەتە. ئەم چینە لە دۆخی کاری کرێ گرتەی کۆیلایەتیدا دەمێنێتەوە، شوراکان و سەندیکاکانی دەکەوێتە ژێر دەستی حزبی بەلشەفیەوە. هەربۆیە فکرە و کۆنسـێپتی ئەوەی شــۆڕش ســەرجەم چینی کرێکار دروســتی دەکا و یەکگرتوبونی ســـەرجەم ئەم چینەیە بۆ بنیات نانی کۆمەڵگەیەکی هەرەوەزی دەگۆڕدرێ. ئەوەی لە ئەنترناســـیونالی یەکەمی کرێکاراندا بانگەوازی بۆ دەکرد کە هێزی چینی کرێکار لە یەکگرتووبونیدایە و چینی کرێکار تەنیا بەهێزی ســـەرجەم چینەکەی خۆی ڕزگاری دەبێ، ئەمانە هەمووی ئاڵوگۆڕی بەســـەردا دێت. کۆمۆنیزم دەبێ بە دەســـتە و حزب و تیمێک کە دێن دەســـەڵاتێک و دەوڵەتێک دروســـت دەکەن و سۆشیالیزمێک بۆ خەڵک دادەمەزرێنن. ئەم نمونەیە لە سیستم، شێوازە بیرۆکراتیکەی و سەرمایەداری دەوڵەتیەکەی، لەگەڵیدا دێتەوە و ناکۆک نابێ بەم دەسەڵاتی کەمایەتیە حزبیە.

واتە ئەوەی لەڕوسیادا ڕویدا بەرهەمی نارۆشنی ئابوری نەبوە، بەڵکو لەسەرەتاوە بەرهەمی مۆدێلێکی تری ســیاســی بوە، کە چینی کرێکاری لەیەکتر دابڕاندووە، وە ئەم چینەی لە شــۆڕش کردن بەســـەر سیستمی سەرمایەداریدا پاشەکشە پێکردوە و ڕێگەی لێگرتوە و مۆدێلێکی تری بەسەردا زاڵ کردووە. کۆمۆنیزم گۆڕاوە بۆ مۆدێلێک کە گروپێک و حزبێک دێن و کۆمەڵە ڕیفۆرمێک دەکەن لە ســـیســـتمی ســەرمایەداریدا و دەســەڵاتێکی تر دروسـت دەکەن بەناوی سـۆشـیالیزم و کۆمۆنیزمەوە، بەڵام هەمان بنەمای ئابوری ســەرمایەداری و نەبونی ئازادی ســیاســی چینی کرێکار بۆ بەڕیوەبردنی کۆمەڵگە لەم

مۆدێله "سۆشیالیزمی دەوڵەتیەدا" ڕەنگ دەداتەوە. بەم شێوەیە ڤیرژنێکی تر لە سۆشیالیزم و شۆڕشی کۆمەڵایەتی زاڵ دەبێ . ڤێرژنێکی تر بۆ ئابوری ، بۆ مەسەلەی موڵکایەتی، بۆ فەرهەنگ، جێ دەکەوێت.

هەربۆیە ئەگەر ئێمە چاوێک بەم مێژووە و ئەزمونەدا بخشێنین دەبێ دیدێکی ماتریالیستیمان هەبێ تا بزانین بۆچی چینی کرێکار لەم دەورەیەدا تا ئەم ئاستە توانی بڕوات؟ بۆچی ئەم ڤێرژنە لە شۆڕشی کۆمەڵایەتی بەسەریدا زاڵ بوو، کە بەرتەسکی کردوە و نەتیوانی ئەو شتانە بخاتە ڕوو کە ئێمە ئێستا بتوانین ببینین کە دەسەڵاتی سیاسی، ئابوری و فەرهەنگ لە کۆمۆنیزمدا چی بەسەر دێت؟

لێرەدا دەگەڕێینەوە سەر ئەو تێزەی "دوالیزمی شۆڕش و ڕیفۆرم" کە لە سۆشیال دیموکراتی جیهانی سەرەتای سەدەی بیستدا زال بوو، دەبینین لە ڕوسیاشدا ئەم دوالیزمی شۆڕش و ڕیفۆرمە لەناو دڵی شۆڕشی کۆمەڵایەتیدا هەبوو. مۆدێلی سیاسی دیکتاتۆریەتی حزبی و مۆدێلی ئابوری سەرمایەداری دەوڵەتی حزبی بەلشەفی لەم شۆڕشەدا بوە مایەی شکستی ئەم شۆڕشە لە گۆڕینی سیستمی سەرمایەداریدا. بەڵام بەلشەفیزم گۆڕانکاریەکی تری ڕیشەیی لە کۆنسێپتی شۆڕشی کۆمەڵایەتی پرۆلیتاریادا کرد ئەویش شۆڕش کورت کرایەوە لە دیکتاتۆریەتی حزبێکدا و نەهێشتن و ڕێگری کردن لە دەخاڵەتی کرێکاران و شورا و سەندیکاکان لە دەسەڵاتدا و سنوردارکردنی حزبی کرێکاری بۆ گروپی لیدەری و بەرنامەیەک و کردنی بەرنامەی شۆڕش بە گەشەپێدانی سەرمایەداری و شتێک بەناوی شۆڕشی بەردەوامی کۆمۆنیستی بۆ گۆڕینی سەرجەم دامودەزگاکان و سیستمی سەرمایەداری نەمایەوە. کۆنسێپتی شۆڕش بەسەر دەوڵەت و موڵکایەتی تایبەتدا گۆڕا بۆ لابردنی پەرلەمان و دانانی دەوڵەتی تاک حزبی و موڵکایەتی دەوڵەت بۆ هۆیەکانی بەرهەمهێنان و کارکردنی هەموو تاکێک و گەشەی ئابوری و پیشەسازی کردنی بەرهەمهێنان.

لێرەوە چ مۆدێلی سۆشیال دیموکراتی ئەوروپا و چ مۆدێلی بەلشەفی ڕوسیا، سەرەڕای ناکۆکی سیاسیان، هەردوکیان کۆنسێپتی شۆڕشی کۆمەڵایەتی پرۆلیتاریا بۆ کۆتایی هێنان بە سیستمی سەرمایداری و دامەزراندنی کۆمەڵگەی کۆمۆنیستیان گۆڕی بە کۆنسێپتی ڕیفۆرمی سیستمی سیاسی و ئابوری سەرمایەداری. چیتر شۆڕشی کۆمەڵایەتی دژی سەرمایەداری وەک پراتیک و بەرنامەی کرێکاران نەمایەوە و بورژوازی و وردە بورژوازی نارازی لە دەست ئیمپریالیزمی ڕۆژئاوا ئەم مۆدێلە سۆشیالیزمە دەوڵەتیەیان کردە بەرنامەی خۆیان بۆ گەشەپێدانی ئابوری، خۆماڵی کردنی موڵکایەتی و سەربەخۆیی سیاسی.

ئەم دۆخە نامۆبونی چینی کرێکار لە شۆڕشی سۆشیالیستی خۆی و لە بەرهەمی خەباتی خۆی بۆ ماوەیەکی دوورودرێژ لە سەدەی بیستدا زاڵ دەکا. ئەمەش کاریگەری هەیە لەسەر ئەوەی کە بۆ چینی کرێکار جارێکی تر بە ڤێرژنێکی ترەوە بۆ شۆڕشی کۆمەڵایەتی نایەتەوە مەیدان تا بتوانێ ئاڵوگۆڕی جدی لەسەرمایەداریدا دروست بکات؟ ئەم دۆخە هەمان بنەمای ئەو ئەزمەیە کە ئەمڕۆ گیرۆدەی ئەو حزبانەیە کە سەر بە مۆدێلی سۆشیالیزمی دەوڵەتین، وە هەمان ڤێرژنی مۆدێلی دیکتاتۆریەتی حزبی

پەیڕەو دەکەن. ئەمە بنەمای ئەزمەی ئەم گروپ کۆمۆنیستی و حزبە سۆشیالیستانەیە کە ناتوانن لەگەڵ ناڕەزایەتی جیهانی ئەمڕۆی چینی کرێکاردا بێنەوە و لە پەراوێزی ئەم خەباتە چینایەتیەدان.

لە ڕێگەی ئەم تێروانینەمان بۆ گۆڕانی ڤێرژنی شـــۆڕشـــی کۆمەڵایەتی دەتوانین ئەوە لێک بدەینەوە کە چۆن ئاستی گەشەی سەرمایەداری سەدەی بیست، وە بەتایبەت لە هەفتاکانی سەدەی ڕابردووەوە، کە گلۆباڵیزم زاڵ دەبێ و کۆتایی بە شەڕی ساردی قوتبەکانی سەرمایەداری دێ، زیاتر زەمینە ساز دەبێ بۆ دەورەیەکی ناڕەزایەتی گلۆباڵی چینی کرێکار و زەمینەیەکی تری مادی بۆ شـــۆڕشـــی کۆمەڵایەتی دێتەئـاراوە؟ ئەم ئـاســـتە لە گلۆبـاڵیزم و کۆتـایی هـاتنی تەواوی پەیوەنـدیەکـانی پێشـــووی پێش سەرمایەداری، ئەم زەمینە نوێیەی بۆ شۆڕشی کۆمەڵایەتی فەراهەم کردوە.

خاڵێکی تری گرنگ لەوەی کە بۆچی ئەم مۆدێلی سـۆشـیالیزمی دەوڵەتیە توانی ئەوەندە درێژە بکێشـێ، ئەوەیە کە لەلایەک هێشتا لە سەرەتا و ناوەڕاستی سەدەی بیستدا ئاستی گەشەی سەرمایەداری هێشتا بەو ڕادەیە سـیسـتمێکی جیهانی و سـەرتاپاگیر نیە، وە لایەنێکی تری ئەوە بوە کە دەوڵەت لەگەشـەی سـەرمایەداری سـەدەی بیسـتدا دەوری هەیە. هەر ئەمەش وا دەکا کە مۆدێلی سۆشـیالیزمی دەوڵەتیش، بەهەردوو بەرەی سۆشیال دیموکراتی و بەلشەفیەوە، بتوانێ ڕەواج پەیدا بکا و لە کۆمەڵگەدا مۆدێلیکی سەرکەوتوبێت.

لەو کاتەدا کە دەوڵەت ئەم دەورەی نامێنێ، لەڕۆژئاوادا نیولیبرالیزم هەسـت بەوە دەکا کە ئەم شـێوەیە لە دەخاڵەتی دەوڵەت شـکسـتی هێناوە و کەڵەکەی سـەرمایە ناتوانێ چیتر بەم مۆدێلەی دەوڵەت بڕواتە پێشـــەوە و لێرەوە نیولیبرالیزم وەک باڵێکی بورژوازی وەڵامی نوێی بۆ دەورەیەکی باڵاتر لە کەڵەکە و گەشەی سەرمایە هەیە و بەم پێیەش وەک ڕەوتێکی نوێی بورژوازی زاڵ دەبێ.

بەهەمان شـێوە هەموو زەمینە مادیەکانی ئەو سـۆشـیالیزمە دەوڵەتیەش نەماوە کە جارێکی تر دەوڵەت بتوانێ گەشەی سەرمایە و گەشەی ئابوری بەو شێوەیەی پێشوو بەرێتە پێشەوە و بتوانێ بانگەشە بۆ ئەمە وەک جۆرێک لە سـۆشـیالیزم و ریفۆرم و دابەشـکردنەوەی دادپەروەرانەی داهات و موڵکایەتی دەوڵەت و دابینکردنی خزمەتگوزاریە گشـتیەکان بکا. بەکورتی ئەم جۆرە لەگەشـەی سـەرمایەداری لە سەدەی بیستدا پێویستی بە دەوڵەت بوو، وە ئەم جۆرە دەوڵەتە بنەمایەکی سۆشیالیزمی دەوڵەتی بوو کە کردیە مۆدێلی شۆڕشی سیاسی بورژوازی و وردەبورژوازیش، لە کاتێکدا کە پێویستیان بەوەبوە کە خۆیان لە دەست دەرەبەگایەتی ڕزگاربکەن، یاخود لە دەست ئیمپریالیزمی ڕۆژئاوا خۆی دەربێنێ و موڵکەکان وسەرمایەکەی خۆماڵی بکا و دەستی کۆمپانیا جیهانیەکان لەسەری لابچن و بتوانێ گەشەی بە پیشەسازی و بەرهەمهێنانی سەرمایەداری بدا.

هەموو ئەمانە لەڕێگەی مۆدێلی ســـۆشـــیالیزمی دەوڵەتی یان ســـەرمایەداری دەوڵەتیەوە بورژوازی وڵاتانی دواکەوتوو و یان بزوتنەوە ســیاســیە دژی ئیمپریالیســتیەکان چوون بەرەو دامەزراندنی ئەم جۆرە لە دەســەڵات و دەوڵەت. ئەمە ئەو زەمینە مادیانە بوە کە مۆدێلی سـۆشـیالیزمی بورژوازی یان

سۆشـیالیزمی دەوڵەتی لە باری فکر و کۆنسـێپتەوە توانیویەتی زاڵ بێت بەسـەر کۆسـێپتی شـۆڕشـی کۆمەڵایەتی سۆشیالیستی پرۆلیتاریا لە ئاستی جیهاندا.

ئەمڕۆ ئەم زەمینە مادیانەی مۆدێلی سۆشـیالیزمی دەوڵەتی شـکسـتی هێناوە هەربۆیە زەمینە فەراهەمە کە شــۆڕشــی کۆمەڵایەتی ســۆشــیالیســتی پرۆلیتاریا بە ڤێرژنە ڕادیکاڵەکەی، وەک لە ســەردەمی ئەنتەرناسیونالی یەکەمی کرێکاران دا هاتوە، بێتەوە مەیدان.

بەشی دووەم

لەم باسەدا شۆڕشی ئۆكتۆبەرم بە نمونە هێناوەتەوە تاكو نیشانی بدەم چ بۆچونێكمان هەیە سەبارەت بە شـــۆڕشـــی كۆمەڵایەتی پرۆلیتاریا. هەروەها چ ئاڵوگۆڕێک بەســـەر فكرە و ئایدیای شـــۆڕشـــی سۆشیالیستیدا هاتوە و لە ئێستادا دەبێ چۆن سەیری بكەین و جیهانبینیمان چیە سەبارەت بە شۆڕشی كرێكاری؟

هەربۆیە ئەم باسـە نوسـینەوەی جارێكی تری تەجروبەی سـۆڤێت نیە، بەڵكو باس لە فكرەی شـۆڕشـی پرۆلیتاریا خۆیەتی، كە بۆخۆی مێژوویەكی هەیە و دەبێ بەشـــێوەیەكی ماتریالیســـتی ســـەیری ئەم كردەوەی شـــۆڕشـــە بكەین. ئایا لە دوو ســـەدەی ڕابردوی هەوڵدانی شـــۆڕش كردن لەلایەن چینی كرێكارەوە دژ بە ســـەرمایەداری واقعیەتی ئەم پراكتیكەی چی بووە؟ چ ئاڵوگۆڕێكی بەســـەردا هاتوە و ئێستا چۆن دەیبینین؟ ئەمە ئامانجی ئەم باسەیە.

بەڵام بۆ ئەوەی ئەمانە بسـەلمێنم دەبێ نمونە بهێنمەوە، تا بتوانێ مێژوویەكی ماتریالیستی نیشـان بدا، نەک تەنیا لەســـەر بنەمای فكری موجەرەد. لێرەدا دەمەوێ باســـی واقعیەتی ئەو شـــتەی پێی دەڵێن شـۆڕشـی پرۆلیتاری بكەم و بڵێم بەڕاسـتی پرۆسـە واقعیەكەی چیە لە كۆمەڵگەی سـەرمایەداریدا ؟ بەڵگەی كۆنكریت و دیاریكراوم هێناوە بۆ ئەوەی بەراوردی بكەم بەو بنەما فكریانەی شـــۆڕشـــی سۆشیالیستی. لێرەوە دەمەوێت بزانم كە كێشـەی ئەم بزوتنەوە شـۆڕشـگێڕانەیە چی بوە؟ هەروەها فكری شۆڕش چی بەسەر هاتوە و ئێستا چۆن دەبێ؟

ڕاســـتە لێرەدا نەچومەتە ســـەر لێكدانەوەی بنەما ئابوری و یان مادیەكەی ئەو شـــۆڕشـــانە لەو سەردەمانەدا، كە سەرمایەداری لەو كاتەدا چەند گەشەی كردوە، بۆ نمونە ئایا لە باری مادیەوە ئیمكانی هەبوو كە كۆمۆنەی پاریس سەركەوتوبێت؟

باسـەكەم بە فۆرمۆلەیەكی گشـتی دەست پێكرد كە، " شـۆڕش كاتێک ڕودەدا كە هێزەكانی بەرهەمهێنان وەک تۆتـالیتی و لە گشـــتدا هێندە گەشـــەی كردبێ، گەشـــەكردنەكەش تەنیا نەک لە ئامێرەكانی بەرهەمێناندا، بەڵكو لە بەشـــی زیندوی هێزی بەرهەمهێنانیشـدا كە چینی كرێكار خۆیەتی، ئەم هێزە تا چەند گەشـەی كردوە لە باری ڕێكخراوەیی ، سـیاسـی و جێگای لە ئابوری دا، تا بتوانێ شـۆڕش بكا و كۆمەڵگەیەكی نوێ دروست بكا." لێكدانەوە مادیەكەم لە سەر ئەم لایەنەی پرۆسەی شۆڕش بوە.

هەرچەند دەزانین کە ڕوسیا لەو کاتەی شۆڕشی ئۆکتۆبەردا لە دۆخێکی دواکەتویی ئابوریدا بوە. بۆ نمونە هێشتا بەشێکی زۆری جوتیارانی بچوک هەیە. شۆڕشەکە دەبێ نیازی ئەم چینە وەڵام بداتەوە، وەک شۆڕشەدیموکراتیەکانی ناوەڕاستی سەدەی نۆزدەی ئەوروپا. ئەوەی جێگای باسی منە ئەوەیە کە لەهەر دەورەیەکدا دەتوانین هەلومەرجە ئابوریەکە هەڵسەنگێنین کە بزانین چەندە ئامادەیە کە کۆمەڵگەیەکی سۆشیالیستی تیادا دامەزرێنرێ؟ چەند سەرمایەداری گەشەی کردوە؟ چەند چینی کرێکار لە کۆتوبەندەکانی پێشووی ڕزگاری بوە؟ کۆمەڵگە چەند ڕێکخراوە تا چینی کرێکار بتوانێ سۆشیالیزمی لەسەر بنیات بنێ؟ دەتوانین لەهەر دەورەیەکدا لێکۆڵینەوە لەمانە بکەین تا بزانین ئامادەیی چەندە؟

بێگومان ئێستا ئامادەیی زیاترە لەچاو کاتی شۆڕشی ئۆکتۆبەردا و بەراورد ناکرێ لەگەڵ کاتی کۆمۆنەی پاریس دا. لەبەرئەوەی گلۆبالیزمی سەرمایەداری هەموو جۆرە پەیوەندیەکانی پێش سەرمایەداری هەڵوەشاندۆتەوە. بەڵام خاڵی سەرەکی باسەکەی من ئەوەیە کە شۆڕش تەنیا پەیوەست نیە بە چۆنیەتی بەرهەمهێنان و ئابوریەوە، بەڵکو شۆڕش بریتیە لە کۆی پەیوەندی چینی کرێکار بە سیستمێکی ئابوری سەرمایەداریەوە، کە جێگای ئەم چینە لە بەرهەمهێنانی ئەم سیستمەدا زەمینە مادیەکەیەتی، بەڵام بەشەکەی تری ماتریالسیتی ئەم شۆڕشە بریتیە لە ئامادەیی ئەم چینی کرێکارە بۆ گۆڕینی ئەم سیستمە. ئامادەیی بە مانای ئەوەی ئەوەی چەند ئەم چینە لە ناوخۆیدا یەکگرتوە. وەک چینێک چەند هوشیارە لە جێگە و ڕێگەی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی خۆی. چەندە توانیویەتی ئەو ئامڕازانە دروست بکا کە کۆمەڵگەی سۆشیالیستی پێ دادەمەزرێنێ. چەند ئەم چینە لە شێوەی هێز نیشاندان و دەسەڵاتیدا و لە خەباتی سیاسی و ئابوریدا ئەم ئامادەییەی بۆ گرتنە دەستی دەسەڵات و چارەنوسی کۆمەڵگە ڕەنگی داوەتەوە. بۆیە ئەگەر هەر دەورەیەک سەیری ئەم چینە بکەین ئاستێک لە ئامادەیی و ڕێکخراوەیی دەبینین ، بۆ نمونە لە کۆمۆنەی پاریسدا ئاستێکی سەرەتایی لە ڕیکخراوبونی هەبوە کە نەیتوانیوە شۆڕشی سۆشیالیستی بەسەرکەوتن بگەیەنێت. لە ڕوسیاش ئاستێکی گەشەکردوتری هەبوە کە هەرچەندە توانیویەتی بەرگری بکا لە دژی هێرشی بورژوازی، بەڵام دیسانەوە نەیتوانیوە ئەو ئامڕازانەی هەبێ و ئەو هوشیاریەی هەبێ کە بتوانێ سیستمی سۆشیالسیتی دابمەزرێنێ.

سەرەڕای هەموو ناکامیەکانی ئەم هەوڵانەی چینی کرێکار بۆ شۆڕش دژی سەرمایەداری، من کێشەم لەگەڵ ئەو بۆچونەدا هەیە کە ئەم هەوڵانە خۆی بە هەوڵی شۆڕشی سۆشیالیستی نازانێ. ئەمانە هەمووی هەوڵی چینی کرێکارە کە خۆی دەیەوێ ئاڵوگۆڕ لە سیستمی سەرمایەداریدا بکا، دژی دەسەڵاتی بورژوازی دەوەستێتەوە و حکومەتی بورژوازی لەسەر کار لا دەبا، ئەمە پرۆسەیەکی زیندووی خەباتی چینایەتیە کە گەیشتۆتە ئاستی شەڕ لەسەر دەسەڵات. هەربۆیە شۆڕشی سۆشیالیستی هەموو ئەم پرۆسەیەیە کە چینی کرێکار دەیکا و کردویەتی، بەڵام لە هەمان کاتدا ئەوەش ڕاستیەکی حاشاهەڵنەگرە کە ئەم شۆڕشانە تا ئێستا سەرکەوتوو نەبوە. کاتێک ئەم شۆڕشە سەرکەوتو دەبێ کە بتوانێ سەرجەم سیستمەکە بگۆڕێ، بتوانێ بناغە مادیەکەی ئەم سیستمە، پەیوەندیەکانی

بەرهەمهێنان، دەسـەڵاتە سـیاسـیەکەی، فەرهەنگەکەی، پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکانی و هەموو کۆمەڵگەکە بگۆڕێت. ئەمە ئەو ئاسـتە باڵایەیە لە ئامادەیی چینی کرێکار و بەرنامە و پراتیکی شـۆڕشـگێڕانەی ئەم چینەیە کە دەتوانێ شۆڕش بە سەرکەوتن بگەیەنێ.

نمونەیەک لەم جۆرە لێکدانەوەی شـۆڕش، لێکدانەوەی مارکسـە لە کۆمۆنەی پاریس. ئەو نەهاتوە باس لەگەشـەی سـەرمایەداری لەو کاتەدا بکا کە چەند ئیمکانی سـەرکەوتنی ئەو شۆڕشـە هەبوە، بەڵکو باس لەو فاکتەرە زاتی و سـەبژەکتیڤەی پرۆلیتاریا کردوە کە بوەتە هۆی شـکسـتی پرۆلیتاریا لەو هەوڵە شـۆڕشـگێڕانەدا. ئێسـتاش ئێمە کە سـەیری ئۆکتۆبەر سـەیری ئەو فاکتەرە زاتیە دەکەین کە پرۆلیتاریا لەوێ بە هۆی چیەوە شکستی هێنا و نەیتوانی بەشداری سەرجەم چینەکە و ڕیکخراوەکانی مسۆگەر بکا و ئاڵوگۆڕ لە کۆمەڵگەدا، لە سیستمی سیاسی و ئابوری دا دروست بکا. بەڵام ئەمە تەنیا بەو مانایە شۆڕشێکی سۆشیالیستیە کە هەوڵی چینی کرێکارە بۆ گرتنی دەسەڵات. سۆشیالیزم بریتیە لە هەوڵی ئەم چینە بۆ گۆڕینی سـیسـتمی سـەرمایەداری، بۆ شـۆڕش کردن و سـیاسـەت کردن و پراتیک کردن. ئەمە سـۆشـیالیزمە نەک ئەوەی ئایا نەخشـەی ئابوریەکەی چەند دروسـت بوە؟ یان ئایا نەخشـەی سـیاسـیەکەی چەند ڕۆشـن بوە؟ بەڵکو خودی هەوڵەکە بۆ ڕزگاربون و خودی پراکتیکەکە بۆ شـۆڕش کردن سۆشیالیزمە. سۆشیالیزم نەک وەک سیستمێکی دامەزراو، بەڵکو وەکو هەوڵدان، وەکو کارکردن بۆ دروسـتکردنی ئاڵوگۆڕ. بەڵام ئەم هەوڵە کاتێک دەتوانێ سـەرکەوتوبێ لە دروسـتکردنی سـیسـتمێکی جیاوازدا کە پێداویسـتیەکانی ئامادەکردبێت. ئەوە بەگشـتی دروسـتە کە سـۆشـیالیزم بۆیە هێشـتا دانەمەزراوە کە پێداویسـتیە مادیەکانی دامەزراندنی ئەم سـیسـتمە، کە بەشـێکی چینی کرێکار خۆیەتی، ئامادە نیە. چونکە جگە لەم هێزە مادیانەی سۆشیالیزم دروست دەکەن کێشە لە هیچ شتیکی تردا نیە. تەنانەت هوشیاری چینەکەش، ئەوەی کە دەڵێن دەبێ حزبێک بێت و چینەکە وشیار بکاتەوە، ئەمە خۆی لە خەباتی چینایەتیدا ئەم وشیاریە و ئەم جۆرە حزبە پەیدا دەبێت. لەهەر سەردەمێکدا ئەم چینە خەباتی چینایەتیەکەی چەند چوبێتە پێشـەوە لە ململانێی لەگەڵ سـەرمایەداریدا ئەوەندە خەباتە سـیاسـیەکەی و جۆری حزبەکەی دەچێتە پێشەوە، وە ئەوەندە وشیاری هەیە بەوەی کە سۆشیالیزمەکەی چ جۆرێکە و چۆن دایدەمەزرێنێ؟

لێرەوە ئەوە هەڵدەسـەنگێنین کە ئەو ئاسـتە لە وشـیاری چینی کرێکاری ڕوسـیە نەگەیشـتبوە ئەوەی بتوانێ سـۆشـیالیزم دامەزرێنێ. لێرەدایە دێینە سـەر لێکدانەوەی ڕەوتی سـیاسـی ناو چینی کرێکار کە ڤێژن و ئاسـۆی چی بوە بۆ سـۆشـیالیزم و شـۆڕشـی سـۆشـیالیسـتی؟ چۆن هێشـتا ئەم ڕەوتە لە چوارچێوەی موڵکایەتی دەوڵەت و دیکتاتۆریەتی حزبی و سـۆشـیالیزمی دەوڵەتی و سـەرمایەداری دەوڵەتیدا سۆشیالیزمی بینیوەتەوە؟

ئەم جۆر و ڤێرژنە لە سـۆشـیالیزم لە ناو چینی کرێکاردا قورسـایی هەبوە و سـەرەکی بوە، هەرچەند ڤێرژن و بۆچونەکانی تریش شـەڕیان کردوە، بەڵام شـکسـتیان هێناوە. لەناو حزبی بەلشـەفیکدا گروپی

تر هەبوە شـــكتيـان هێنـاوە. لەنـاو كۆمەڵگەدا بەرگری كرێكـاران هەبوە لە كۆميتەكـانی كـارگە و سەنديكاكاندا، كە حزبی بەلشەفی شكستی پێ هێناون. ئەمە ململانييەكی زۆر زيندوو بوە لە ناو خودی چينی كرێكاريشـدا كە خەريكە شـۆڕش دەكا ئەم كێشـانە دروسـت دەبێ و ئەم ململانێيانە چارەنوسـی هەوڵ و شۆڕشە سۆشياليستيەكە دياری دەكا، سەردەكەوێ يان شكست دێنێ؟

لێرەدا دەمەوێ جياوازی خۆم نيشـــان بدەم لەو جۆرە ڕەخنەگريە لە مێژووی كۆمۆنيزم كە دەڵێ "تا ئێستا هيچ شتێک يان هيچ هەنگاو و خەبات و شـۆڕشـێک سـوشـياليسـتی نەبوە، لەبەر ئەوەی گەشـەی ســـەرمايەداری لەو ڕادەيەدا نەبوە كە پێويســـتە". بەپێچەوانەوە من پێم وايە كە لە هەموو دەروەيەكدا هەوڵ و خەبات و شـــۆڕشـــی ســـۆشـــياليســـتی هەبوە، بەڵام بێگومان لە ئێســـتادا بنەمای شـــۆڕشـــی كۆمۆنيسـتی جيهانی، كە دەتوانێ بازاڕ و كاڵا و سـنورەكان و هتد.. لەناو بەرێ، ئيمكانی زياترە، ئەگەر بەراوردی بكەين لەگەڵ ســـەرەتای ســـەدەی ٢٠دا. ئەمڕۆ گلۆباڵيزمی ســـەرمايەداری ئەم ئاڵوگۆڕەی دروست كردوە لەبەرئەوە ئێستا دەبينين كە زەمينەی ماترياليستی شۆڕشی پرۆليتاريا زياترە وەک لە ١٩١٧ و ١٩٢٠.

ئەمە لێكدانەوەيە ســـەبارەت بەوەی باری مادی كۆمەڵگە كاريگەری هەيە، بەڵام لێرەدا ئەوەی گرنگە ئەوەيە كە دەبێ ســەيری چينی كرێكار خۆی بكەين، وەک بەشـێک لەم هەلومەرجە ماديەی شـۆڕشـی سۆشياليستی، نەک بەتەنها ئەو هەلومەرجە بريتی بێت لەوەی كە پەيوەندی بەرهەمهێنان چەند گەشەی كردوە، كارگە و پيشـــەســـازی چەند گەشـــەی كردبێ، بازاڕی جيهانی چەند گەشـــەی كردبێ، ئەمانە هەمووی بەشێک لەم مەسەلەيەن، بەشێكی تری مادی ئەم پێداويستيانەی بەرپابونی شۆڕش ئەوەيە كە چينی كرێكار خۆی چەند گەشەی كردووە؟ هەر بۆيە لە ئێستادا چينی كرێكار لە باری سياسی، لەباری ڕيكخراوەيی، لە بواری ئەنتەرناسـيونالی، لە باری ڤيژنی بۆ كۆمەڵگەی سـۆشـياليسـتی، بۆ ئابوری، بۆ شـێوازی ڕيكخســتنی ئيداری، دەبێ ئەم ئاڵوگۆڕانەی بەســەردا بێت. ئەم باســانەی ئێمە بۆ ئەوەيە كە بتوانين ئەم ڤيژنەی تر بخەينە ڕوو.

خاڵی هاوبەشـی بۆچونەكانم لەگەڵ بەلشـەفيەكان و لينين دا ئەوەيە كە توانيان دەسـەڵاتی سـياسـی لە حكومەتی بورژوازی كرنسـكی بســـەننەوە. ئەم خاڵە هاوبەشـــە تا ئەو شـــوێنەيە كە چينی كرێكار لە كاتێكدا كە ئيمكانی هەيە دەبێ بڕوات دەسـەڵات بگرێ. بەڵام چی دەكا لەگەڵ سـيسـتمی سـياسـيەكەدا، چی دەكاتە بەديلی دەسەڵاتی سياسی بورژوازی؟ ئا لێرەدايە كە دەبێ بڵێين كە شۆڕشی سۆشياليستی تەنيا دەســەڵات گرتنە دەســت نيە، بەڵكو ئەمە يەک بەشــە لە پرۆســەی شــۆڕشــی كۆمەڵايەتی. لێرەدا دەركەوت كە لينين و بەلشــەفيەكان چ جۆرە دەســەڵاتێكيان ويســتوە و چ مۆدێلێكيان لە ســۆشــياليزم پيادەكردوە. ئەو هەنگاوانەی لە ئاڵوگۆڕی دەســـەڵاتی ســـياســـی و ئابوريدا كرديان نيشـــانی دەدا كە بەرتەســک بوەوە لە كۆمەڵێک هەنگاوی ديموكراتی دا. هەر بۆيە سـۆشـياليزمی دەوڵەتی پيادە دەكەن. ديكتـاتۆريەتی حزبی و موڵكـايەتی دەوڵەت كـارێكی ريفۆرميســـتـانەی ديموكراتيە لە ســـيســـتمی

سەرمایەداریدا کردویانە بۆ دامەزراندنی جۆری سۆشیالیزمێک کە دەوڵەتی حزبی پیادەی دەکا. بنەماکانی سەرمایەداری وەک دەوڵەت و دەسەلاتی سیاسی و سیستمی ئابوری کەڵەکەی سەرمایە وەک خۆی دەمێنێتەوە. هەر ئەم ڤێرژنەی لینین و بەلشەفیەکان تا ئێستا لەناو چەپ و کۆمۆنیستەکاندا زاڵە، بۆیە بۆ نمونە کۆمۆنیزمی کرێکاری وابیردەکاتەوە کە شۆڕشی سۆشیالیستی بریتیە لەوەی خۆی بڕوات دەسەلات بگرێ و دەوڵەتێکی سۆشیالیستی دامەزرێنێ و کرێکار بانگ بکات بۆ ژێر سایەی ئەم حکومەتە حزبیەی خۆی. یا خود ئەو ڤێژنەی کۆمۆنیستەکان بۆ قۆناغی ئێستا هەیانە کە چۆن دەبێ لە ئێستادا دەسەلاتێکی دیموکراتی شورایی دروست بکەیت کە کۆمەڵێک ڕیفۆرم دەکا وەک بەرنامەی لانی کەم و دواتر دەڕۆیت بۆ سۆشیالیزم و بەرنامەی لانی زۆرت پیادە دەکەیت. ئەمانە هەمووی بریتین لەم سیستمە فکریە و لەم کۆنسێپتە بۆ شۆڕشی سۆشیالیستی.

ئێستا دەبێ ئێمە لەم کۆنسێپتە و فکرە و ڤێرژنە بۆ شۆڕشی کۆمەلایەتی سۆشیالسیتی تێپەڕین، چونکە ئەمە هەوڵێکە کە تەجروبە نیشانی داوە تەنیا مانەوەیە لە قاڵبی ریفۆرم لە سیستمی سەرمایەداریدا و نەی توانی لەمە تێپەڕ بکا. ئەم مۆدیلی سۆشیالیزمی دەوڵەتیە لە ئێستادا خۆی بنەما مادیەکەی نەماوە. ئێستا دەورانی شۆڕشی دیموکراتی نیە. هەربۆیە ئەو جۆرە لە سۆشیالیزمی دەوڵەتی کە لینین و بەلشەفیەکان یان سۆشیال دیموکراتەکان نوێنەرایەتیان دەکرد بنەما مادیەکەی نەماوە. هەربۆیە ئێستا پێویستمان بە ڤێرژنێکی تری بەدیلە بۆ شۆڕشی کۆمەلایەتی پرۆلیتاریا کە پشتنی بە بنەما مادیەکانی دەورانی ئێستای ئەم شۆڕشە بەستبێت. هەربۆیە بونی بەرنامەی جیاواز و مۆدێلی جیاواز بۆ سۆشیالیزم لە وانەی بەلشەفیەکان و سۆشیال دیموکراتەکان هەیانە بوە نیشانەی بونی بنەمایەکی مادی جیاوازە بۆ شۆڕشی سۆشیالیستی لەئێستادا لەچاو سەدەی بیست و پێشتردا، کە ئەوان بۆ ئاڵوگۆڕەکانی سیستمی سەرمایەداری خستویانەتە ڕوو.

ئێمە لێرەدا نایەین دادگایی مێژووی بەلشەفیەکان و لینین بکەین کە تا چەند لەباری مادیەوە زەمینە هەبوو بۆ دامەزراندنی کۆمەڵگەیەکی کۆمۆنیستی و ئەوان نەیانویستوە، بەڵکو باس لەو فاکتەرە واقعیانە دەکەین کە پرۆسەی شۆڕشی سۆشیالیستی تیایدا چوەتە پێشەوە و کاری کردوە. زەمینەی گەشەی شوراکان و کۆمیتەی کارگەکان و بەشداری سیاسی کرێکاران لە ئیدارە و دەسەلاتی سیاسیدا هەبوە، بەلام مۆدێلی سیاسی و ئابوری بەلشەفیزم تەئکید لەوە دەکاتەوە کە دەبێ بڕۆن بۆ سەرمایەداری دەوڵەتی و دەوڵەتی دیکتاتۆری تاک حزبی، کەواتە دەتوانین بڵێین کە ئەم مۆدێلە نەیتوانیوە هەنگاوێک شۆڕشی سۆشیالیستی بەرەو پێشەوە بەرێ لەدوای گرتنە دەستی دەسەلاتی سیاسی. هەربۆیە کاتێک دەڵێین هەلومەرجی مادی کافی و پیویست بۆ سەرکەوتنی شۆڕشی کۆمەلایەتی پرۆلیتاریا لە ڕوسیای سەرەتای سەدەی بیستدا ئامادە نەبوە، مەبەست تەنیا گەشەی سەرمایەداری و مانەوەی شێوازی بەرهەمهێنانی بچوکی جوتیاری نیە، بەڵکو باس لە گەشەنەکردوویی مۆدێلی سیاسی و ئابوری ڤێرژنی سۆشیالیزم و مانەوەی ئەم ڤێژنەیە لە قاڵبی سۆشیالیزمی دەوڵەتی و سەرمایەداری دەوڵەتیدا. ئەمەش بەشێکی هەلومەرجی مادی شۆڕشە و کە تەنیا لە گەشەی

ئابوریەوە نایەتەدی بەڵکو بەرئەنجامی گەشـەی پراتیک و کردەوەی شـۆڕشـگێڕانەی پرۆلیتاریاشـە بۆ گۆڕینی سیستمی سەرمایەداری و لێرەوەیە پێویستی گۆڕین و بەدیلی ڤێرژنی بەلشـەفی و سۆشیال دیموکراتی لەم سەردەمەی ئێمەدا دەکاتە پێویستیەکی مێژوویی و پراکتیکی.

ئەو ئاستە لە هاتنە پێشـەوەی چینی کرێکار لە ڕوسـیادا بۆ ململانێ سیاسی لەسـەر دەسـەڵات لەگەڵ بورژوازیدا، دروستکردنی شورا و کۆمیتەی کارگەکان، شکست پێدانی سوپای سپی بورژوازی ڕوسیا و هاوپەیمانە ئیمپریالیستیەکانی، ئەمانە بەشی مادی شۆڕشی سۆشیالسیتی بوون و ئەمانە دەیانتوانێ چارەنوسـی ئایندەی ئەو شـۆڕشـە دیاری بکەن. ئەم فاکتەرە مادیە سـەرەڕای ڕێگریە مادیەکانی تری هەلومەرجە مێژوویی و ئابوریەکە دەیتوانی ئاڵوگۆڕی سیاسی لە سیستمی سەرمایەداریدا بکەن. بەڵام ئەم فاکتەرە مادیە لە قاڵبی سـۆشـیالیزمی دەوڵەتیدا قەتیس دەکرێ و لێرەوە ڕێگای چونە پێشـەوە لە شـۆڕش کردن بەسـەر سـیسـتمی سـیاسـی و ئابوری سـەرمایەداریدا دەبەسـترێ و بیرۆکراتیزم و دیکتاتۆریەتی فەردی سـتالینی و گەشـەپێدانی سـەرمایەداری دەوڵەتی هەموو ئاکامی شـکسـتی ئەم گەشەکردنەی پراتیکی شۆڕشگێڕانەی پرۆلیتاریایە، وەک فاکتەرێکی مادی شۆڕش. ئەم فاکتەرە مادیانە دیاری دەکا کە چارەنوسی شۆڕشی سۆشیالیستی چینی کرێکار چی دەبێ و دەتوانێ چ ئاڵوگۆڕێک لە سیستمی ئابوری و سیاسی سەرمایەداریدا بکا؟

جیاوازی ئەم لێکدانەوەیە لەگەڵ باسـی کۆمۆنیزمی کرێکاری مەنسـور حیکمەت و ئیرەجی ئازەریندا چیە؟ جیاوازەیەکە لەگەڵ ئەوان لەوێدایە کە ئەوان پێیان وایە چینی کرێکار لە ڕوسـیادا دەسـەڵاتی سـیاسـی حکومەتی کرێکاری و سـۆشـیالیسـتی دامەزراندوە. ئەوان ئەو حکومەتە دیکتاتۆریە حزبیە بە دامەزراندنی سـۆشـیالیزم لە ئاسـتی سـیاسـیدا لەقەڵەم دەدەن. لێرەدا من لەگەڵیان جیاوازم کە دەڵێم سۆشیالیزم بریتیە لەوەی کە چینی کرێکار دەسەڵات بگرێت. لە ڕوسیادا بە پێچەوانەوە جیابونەوەیەک لە نێوان چینی کرێکار و حزبی بەلشـەفیدا دروسـت دەبێ، وە چینی کرێکار دەبێ بە بە ژێردەسـتەی حکومەتی بەلشـەفیەکان. ئەم دەسـەڵاتە حزبیە پەیوەندی چینی کرێکاری بە شـۆڕشـەوە گۆڕی. خەباتی چینایەتی ڕاستەوخۆی کرێکارانی دابڕی لە دروستکردنی گۆڕانکاری سیاسی لە شێوازی بەڕیوەبردنی کۆمەڵگەدا. لە سـۆڤیەت ئەم دابڕانەی کرێکاران لە حزب و دەوڵەت و شـورادا ڕویدا. بەمەش پەیوەندی نێوان بزوتنەوەکانی چینی کرێکار و حزبە کرێکاریەکان و پەیوەندی نێوان کۆمۆنیسـتەکانی گۆڕی. حزب وەک ئامرازی شۆڕشی کۆمەڵایەتی نەما، بەڵکو حزب بۆ گرتنە دەستی دەسەڵآت و دروستکردنی دەوڵەت بوو. شـورا و بەڕیوەبردنی ئازاد و هەرەوەزی و ئازادی و ڕزگاربون لە نامۆیی و بازاڕ و کرێ و دابەشکردنی کار و نەمانی دەوڵەت و سوپا ئەمانە هیچی لەئارادا نەما.

حزبی بەلشـەفی تێزی شـۆڕشـی کۆمەڵایەتی گۆڕی بە تێزی گۆڕینی موڵکایەتی سـەرمایەداران بۆ موڵکایەتی دەوڵەتی حزبی. موڵکایەتی دەوڵەتی کرد بە تێزی سـەرەکی شـۆڕش، نەک تێزی گۆڕینی پەیوەندی بەرهەمهێنان سـەرمایەداری و جێگرتنەوەی بە پەیوەندی هەرەوەزی و هاوبەشـی ئازادانەی

بەرهەمهێنەران. تێزی موڵکایەتی دەوڵەتیش بوە موڵکایەتی حزبی دەسەڵاتدار. چینی دەسەڵاتداری نوێی حزبی، بیرۆکراتیزمی دروستکرد، کە کرێکارانی دەچەوساندەوە. ئامانجی شۆڕش بوو بە گۆڕینی فۆرمی چەوسانەوە لە بازاڕی سەرمایەوە بۆ دەوڵەتێکی حزبی، نەک ئازادی چینی کرێکار لە دەزگاکانی بەڕیوەبردنی سەرمایەدارانەی کۆمەڵگە، لە دەوڵەت و سوپای پیشەیی و دەسەڵاتی کەمینە. گۆڕانکاری سۆشیالیستانەی بەرهەمهێنان بوو بە گەشەی هێزەکانی بەرهەمهێنانی سەرمایە، وە گەشەی هێزەکانی بەرهەمهێنانی سەرمایەش واتە گەشەی ئابوری سەرمایەداری. گەشەی کەرتی گشتی دەوڵەتی حزبی ، کاری گرێ گرتەیی و موچە ، دابینکردنی خوێندن و تەندروستی بەرامبەر بە کۆیلایەتی بۆ دەوڵەت.

لە بەرامبەر ئەم بۆچونەی کۆمۆنیزمی کرێکاریدا کە دەڵێ: «هەموو ئەمانە هێشتا بەمانای ئەوەنایەت کە حکومەتی بەلشەفیەکان حکومەتی کرێکاری و دەسەلاتی سیاسی سۆشیالیستی نیە». وەڵامی من بۆ ئەم ئارگومێنتە ڕۆشنە. چونکە لای کۆمۆنیزمی کرێکاری هەمان بۆچونی بەلشەفیەکان زاڵە، کە نەمانی دەوری چینی کرێکار لە دوای شۆڕشی ئۆکتۆبەردا بە نەمانی سۆشیالیزم نازانێ. جیابونەوەی حکومەتی سۆڤیەتی لە چینی کرێکاری ڕوسیە و لە پرۆسەی شۆڕشگێڕانە لە ڕوسیادا بە نەمانی سۆشیالیزم نازانێ. چونکە پێوەری کۆمۆنیزمی کرێکاری بۆ سۆشیالیزم دەور و نەخشی چینی کرێکار نیە، بەڵکو دەور و بەرنامە و پراتیکی حزبێکی دەستەبژێری کۆمۆنیستیە، کە خۆی بە نوێنەر و جێگرەوەی چینی کرێکار دادەنێ. هەربۆیە هێشتا مۆدێلی سیاسی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە مۆدێلی بەلشەفیزم بۆ دەوڵەت و سۆشیالیزم، واتە لە مۆدێلی سۆشیالیزمی دەوڵەتی و دیکتاتۆری حزبی و ئابوری سەرمایەداری دەوڵەتی تێپەڕی نەکردوە و هەر بۆیە ئەم مۆدێلە بەلشەفیە بە مۆدێلی سیاسی و ئابوری سۆشیالیزم دەزانرێ. لەم مۆدێلەدا چینی کرێکار و ڕیکخراوەکانی و دەور و ڕۆڵی ئەم چینە لە کۆمەڵگە و بەڕیوەبردندا پێوەر نیە، بەڵکو پێوەر تەنیا حزب و گروپێکی کۆمۆنیستیە کە خۆیان بە جێگرەوەی چینی کرێکار داناوە و لەجیاتی ئەم چینە حوکم دەکەن و دەوڵەت و ئابوری دەچەرخێنن و هەموو بڕیارێک لە دەست ئەم کەمینەدایە.

ئەگەر لە ڕوسیادا چینی کرێکار لە دەسەڵاتدا بوایە و لەڕێگەی شوراکان و حزبەکانی و هێزی چەکداری کرێکارانەوە کۆمەڵگە بەڕێوە ببرایە ئەو کات ئەم چینە هەر کێشەیەکی ئابوریشی ببوایە ڕێگایەکی بۆ چارەسەرکردنی دەدۆزیەوە. ئەم کێشەی ئابوریە تەنیا نارۆشنی ئابوری نیە، بەڵکو گۆڕینی پەیوەندیەکانی چینی کرێکارە بە شێوازی بەرهەمهێنانەوە و جێگای ئەم چینە لە بەڕیوەبردنی کۆمەڵگەدا. ئەم چینە ناتوانێ شۆڕشی ئابوری بکا بەسەر سەرمایەداریدا ئەگەر خۆی هێشتا لە سایەی پەیوەندی کۆیلایەتی کاری گرێتەدا بێت بۆ دەوڵەت و حکومەتێکی حزبی. دواکەوتویی ئابوری کۆمەڵگە لەهەر پلەیەکدا بێت ناتوانێ ببێتە پاساوی ئەوەی کە کرێکاران دەبێ دەسەڵاتی سیاسی تەسلیمی دەستە و حزبێک بکەن و خۆیان ببنە کۆیلەی گەشەی هێزەکانی بەرهەمهێنانی سەرمایە تا دەگەن بە ئاستێکی گەشەی ئابوری بۆ بنیات نانی سۆشیالیزم. ئەم دوو هەنگاوە شۆڕشگێڕانە سیاسی و ئابوریە پێکەوە بەستراون. سۆشیالیزم سەرەتا بریتیە لەو چینی کرێکارەی لە باری سیاسیەوە خۆی وەک

دەسەڵات ڕێک دەخا تابتوانێ سەرکەوتنی هەنگاوە ئابوریەکانی مسۆگەر بکا. ئەگەر چینی کرێکار لە دەسەڵات خرابێت ئیتر ناتوانرێ باسێک لە نەخشەی ئابوری و شۆڕشی ئابوری سۆشیالیستی بکرێت. هەربۆیە هەر هەنگاوێکی بەلشەفیەکان بۆ دورخستنەوەی کرێکاران لە دەسەڵاتی دەوڵەتی و شوراکان و سەندیکا و حزبە کرێکاریەکان خۆی هەنگاوێکیش بوە بۆ سەپاندنەوەی کۆیلایەتی ئابوری کاری کرێ گرتەیی بەسەر چینی کرێکاری ڕوسیاشدا. هەربۆیە ڕۆشنکردنەوەی ئابوری و بەرنامەی ئابوری پاشکۆی خەباتی چینایەتی کرێکاران و پەیوەستە بە ئامادەیی سیاسی و ڕیکخراوەیی ئەم چینەوە کە تا چەند ئامادەیە کە کۆمەڵگەی نوێ دروست بکا. من لەگەڵ گرامشیدا هاوڕام کە سۆشیالیزم هەمان پراتیکی سیاسی چینی کرێکارە. سۆشیالیزم بەرنامەیەک نیە ئەگەر حزبی بەلشەفی بەرنامەکەیان ڕۆشن و باش بوایە ئەوا دەچوون بۆ سۆشیالیزم. ئەمە میتۆدی جیاکردنەوەی چینەکەیە لە بەرنامە و ئەفکار و سیاسەتەکان و ڤیژن بۆ سۆشیالیزم. ئەمە جیاوازی باسەکەی منە سەبارەت بە شۆڕشی کۆمەڵایەتی چینی کرێکار.

پێویستە بڵێین لە ئێستادا ئاڵوگۆڕێک لە کۆنسێپت و فکرەی شۆڕشی کۆمەڵایەتی کرێکاراندا دەبێ ڕوبدات بە وازهێنان لەو دۆکترینەی کە حزێک دەڕوا دەسەلاتێک دەگرێت و کۆمارێکی سۆشیالیستی بۆ کرێکاران دروست دەکا. شۆڕشی کۆمەڵایەتی پرۆسەیەکە کە چینی کرێکار خۆی لە هەموو بوارێکدا ئامادەکا کە چۆن دەسەڵاتی سیاسی دەگرێ و چۆن سیستمی سیاسی و ئابوری و کەلتوری دەگۆڕێ. لە دنیای ئەمڕۆدا هەلومەرجی مادی بۆ ئەم شۆڕشە ئامادەیە، بەڵام دوبارەی دەکەمەوە کە ئەم دیاردە مادیەی شۆڕش وەک مانگ گیران نیە، کە وەک یاسایەکی سروشتی بڵێین حەتمەن شۆڕش هەر ڕودەدا و سەریش دەکەوێ، بەڵکو شۆڕش کاتێک ڕوودەدا و سەردەکەوێ کە هێزی مادی شۆڕش کردنەکە، واتە چینی کرێکار، ئامادەیە و ڤیژنی بۆ سۆشیالیزم و کۆمەڵگەیەکی جیاواز لە سەرمایەداری هەیە. کاتێک ئەم چینی کرێکارە لە ململانێی چینایەتی لەگەڵ بورژوازیدا لە هەموو بارێکدا ئامادەبێ کە کۆمەڵگە لەدەست ئەو چینە چەوسێنەرە بسەنێتەوە و کۆمەڵگە لەسەر بنەمایەکی نوێی کۆمۆنیستی ڕێک بخا.

لەم باسەدا هەوڵم دا کە بڵێم دەرسێک لە شۆڕشەکانی ڕابردووی چینی کرێکار ئەوەیە کە؛ دەبێ ڤیژن و مۆدێلی شۆڕشێکی کۆمۆنیستی نوێ مان هەبێ بۆ ڕۆشنکردنەوەی ئەوەی کە سەرجەم چینی کرێکار لە شۆڕشی کۆمەڵایەتی لە دنیای ئێستادا دەبێ چ دەورێک و چ بەرنامەیەکی جیاوازی لە ڕابردوو هەبێ و کۆمۆنیستەکان چۆن چۆن دەتوانن ئەم ئاڵوگۆڕە لە نێو چینی کرێکار و خەباتی چینایەتیدا دروست بکەن؟

کۆتایی

له کۆتایی ئەم سیمینارەدا دەمەوێ ئەو ئەنجامگیریە بدەم بە دەستەوە کە؛ ئەوەی حزبی بەلشەفی و بزوتنەوەی سۆشیالیستی سەرەتای سەدەی بیست لە قاڵبی سۆشیالیزمی دەوڵەتیدا دەمێنێتەوە پەیوەندی ئۆرگانیکی بە ئاستی گەشەی سەرمایەداری و ئاستی وشیاری و ڕیکخراوی چینی کرێکار و ڤیژنی ئەوان بۆ سۆشیالیزم لەو خەباتە چینایەتیەدا هەیە، کە لەو کاتەدا ئەمانە وەک بەدیلێک بۆ گۆڕینی سیستمی سەرمایەداری لە نێو بزوتنەوەی کرێکاریدا زاڵە، نەک هۆکارەکەی تەنیا مەسەلەی لادانی ئایدیۆلۆژی و نەبونی بەرنامەی ئابوری و بیرۆکراتیزم بێت.

بەم پێیە دەبێت لێکدانەوەی ماتریالیستی بۆ مێژووی شۆڕشی ڕوسیای ١٩١٧ وەڵامی ئەو پرسیارە بداتەوە کە بۆچی حزبی بەلشەفی کرێکاران لە هەمان سیستمی سەرمایەداری و دامودەزگای دەوڵەتی بورژوازیدا دەمێنێتەوە و گەشەی پێ دەدا؟
لێرەدا ئێمە دەبێ میتۆدێکی گشتگیرمان هەبێ بۆ ئەم لێکدانەوەیە، کە زەمینە مادی و ئابوریەکانی گۆڕانکاری لە ڕوسیای ئیمپراتۆریەوە بەرەو سەرمایەداری، لەگەڵ فاکتەری سیاسی و وشیاری و ئاگایی لە نێو خەباتی چینایەتی دا، وەک یەکێتیەکی ئۆبژەکتیڤ و زاتی، کە هەردوکیان پێکەوە بابەتی شۆڕشیان دروستکردوە پێ هەڵسەنگێنین.
سۆشیالیزمی دەوڵەتی لە ڕوسیادا لەلایەن بەلشەفیزمەوە وەڵامی خۆی بەو گۆڕانکاری و ئاستەی خەباتی چینایەتی پرۆلیتاریا بەوە دایەوە کە لەلایەک سەرمایەداری و هێزە بەرهەمهێنەرەکانی سەرمایە گەشە پێ دەدا و لە هەمان کاتیشدا مولکایەتی هۆیەکانی بەرهەمهێنان و بەڕیوەبردن و دەوڵەتیش دەکاتە مولکایەتی حزب و دەوڵەتی حزبی. سۆشیال دیموکراتییش هەر لەو کاتەدا هەمان وەڵامی سۆشیالیزمی دەوڵەتی هەبوو، بەڵام جیاوازیەکەی لەوەدا بوو کە شێوازی حکومەت بە شێوەی پەرلەمانی دەهێڵێتەوە، بەڵام هەمان مولکایەتی دەوڵەت بۆ کەرتە خزمەتگوزاری و گشتیەکان پەیڕەو دەکا.
ئەم مۆدێلە لە سۆشیالیزم لەگەڵ گەشەی سەرمایەداری سەدەی بیستدا و لەگەڵ خواستی ڕیفۆرمی فۆرمی مولکایەتی دەوڵەتی سەرمایەداریدا دەگونجا. لەلایەک گەشەی هێزە بەرهەمهێنەکانی سەرمایەی بە ئامانجی خۆی دانابوو و لەلایەکی تریشەوە لەو دەورەیەدا مولکایەتی دەوڵەت و پلان دانان و کۆنترۆڵی دەوڵەت گەشەی بە کەڵەکەی سەرمایە و چڕبونەوە و دەورانی سەرمایە دەدا و هاوکاتیش کۆمەڵێک ڕیفۆرمی لە دۆخی ئابوری و بژێوی کرێکاراندا دروست دەکرد.

لەگەڵ ئەو فاکتەرانەی سەرەوەدا دوای شکستی کۆمۆنەی پاریس و توانایی بورژوازی بۆ سەرکوتی بزوتنەوە ڕادیکاڵ و شۆڕشگێڕە کرێکاریەکان و فراوانی بونی ژمارە چینی کرێکار و وەرشکتە بونی توێژە وردەبورژوازیەکان و هاتنیان بۆ ڕیزی کرێکاران، زەمینەیەک دروست بوو کە ریفۆرمیزم بوە بەدیلێکی کرێکاری لە مەیدانەکانی خەباتی چینایەتیدا. ئەمانە زەمینەی سەرهەڵدانی مۆدێلی سۆشیالیزمی دەوڵەتی سەدەی بیست بوون، کە لەهەر دوو نمونەی سۆشیال دیموکراتی و بەلشەفیدا خۆیان خستەڕوو. ئەم بزوتنەوە سیاسیانە کاریگەری خۆیان لەسەر خەباتی چینایەتی دانا، جگە لە فاکتەرە مادی و ئابوریەکان.

هەربۆیە ئێمە کاتێک باس لە کۆنسێپتی شۆڕشی کۆمەڵایەتی دەکەین کە بزانین چ ئاڵوگۆڕێکی بەسەرداهاتوە لە سەدەی ١٩ و ٢٠دا ، پێویستە هەر دوو فاکتەرە ئابوری و سیاسیەکە، یان ژێرخانی و سەرخانیەکە پێکەوە و لە یەکێتیەکدا ببینین، نەک بە تەنیا لایەنێکی ئەم پرۆسەیە.

ئەمڕۆ ئێمە لە دەورانێکداین کە خودی بورژوازی و نیولیبرالیزمەکەی هەنگاوی گەورەی ناوە لە نیو سەدەی ڕابردوودا، بەوەی خۆی لە دەست موڵکایەتی دەوڵەت و ڕیفۆرمەکانی پێشووی سەرمایەداری ڕزگار کردوە. بە پێچەوانەوەی سەرەتای سەدەی بیستەوە کەڵەکەی خێرا و چڕبونەوە و سوڕانی سەرمایە لەئێستادا پێویستی خۆی لە لابردنی ئەو فۆرمانەی پێشوی موڵکایەتی دەوڵەت و کەرتی گشتی خزمەتگوزاریەکان و ڕاگرتنی ئاستی گوزەران و کرێ دا دەبینێتەوە. هەربۆیە زەمینەی ڕیفۆرمیزمیش لە نێو خەباتی چیانەیتی کرێکاراندا لاواز بوە و نمونە و مۆدێلی سۆشیالیزمی دەوڵەتی و حزب و ڕیکخراوە و گروپەکانی ئەم جۆرە لە کۆمۆنیزمیش توشی بنبەست و قەیران و پەراوێزکەوتن بوە.

ئەمانەش جارێکی تر بانگەوازی چینی ئێمە دەکا بۆ پێویستی گۆڕانکاری لە کۆنسێپت و فکرە و دۆکترینی شۆڕشی کۆمەڵایەتیدا. هەر چۆن ڕەنگدانەوەی هەلومەرجە بابەتیە ئابوری و سیاسیەکانی سەرەتای سەدەی بیست دەوری سەرەکی گێڕا لە لەقاڵبدانی کۆنسێپتی شۆڕشی پرۆلیتاریا لە چوارچێوەی سۆشیالیزمی دەوڵەتی و ریفۆرم و موڵکایەتی دەوڵەتیدا. ئەم تەجروبە مێژوویە و شکستی بنیات نانی سۆشیالیزم و فاکتەرە ئابوری و سیاسیەکانی ئێستا، هەموویان دەوریان هەیە لە گۆڕینی کۆنسێپتی شۆڕش و فۆرمی خەبات و شکڵی حزب و بەرنامە و ئاستی پراتیکی خەباتی چینایەتی ئێستای کرێکاراندا. هەموو ڕۆشنبونەوەیەکی تیۆری و بەرنامەیی لە نێو ئەم پرۆسە پراتیکی و ئاڵوگۆڕە ئابوری و سیاسیانە و ئاستی گەشەی هێزی بەرهەمهێنەری پرۆلیتاریا و ئاستی گەشەی ئاگایی و ڕیکخراوەیی ئەم چینەوە، وەک گشتێک و پرۆسەیەکی لێک هەڵپێکراو پەیدا دەبێ، نەک لە دەرەوەی ئەم پرۆسە پراتیکیەی خەباتی چینایەتی و تەنیا لە زەین و فکر و لێکۆڵینەوە و بلیمەتی چەند کەس و سەرکردەیەکدا دروست ببێ.

هەربۆیە بۆ تێگەیشتن لە دەوری سیاسی حزب و سەرکردەکانی دەبێ جارێکی تر ئەم فاکتەرەی سەرخان وەک بەشێکی مادی پرۆسەی خەباتی چینایەتی سەیر بکەین. دەبێ بزانین کە کاریگەری فاکتەری سەرخان و ئایدیۆلۆژیا و بزوتنەوە سیاسیەکان چیە لەسەر شکڵ پێدانی کۆنسێپت و فکرە و

ڤیژنی شۆڕشی کۆمەڵایەتی لەهەر دەورەیەکی مێژووییدا؟ لە هەمان کاتیشدا ئەمانە هەرچەند خۆیان، جگە لەوەی ڕەنگدانەوەی واقیعی ئابوری و سیاسین، بەڵام وەک فاکتەری ئاکتیڤ و ئاڵوگۆڕبەخشی پرۆسەی شۆڕشگێڕانە دەوریش دەگێڕن.
لە لێکۆڵینەوەکەمدا لە کتێبی "کۆمۆنیزمی نوێ"*5 دا، من بە دورودرێژی باسی ئەو گۆڕانکاریەم کردوە کە لە بزوتنەوەی کرێکاری وکۆمۆنیستی سەدەی ١٩ و ٢٠دا بەسەر چەمک و کۆنسێپتی "حزب" دا هاتوە. یەکێک لەو مەسەلانەی باسم کردوە گۆڕانی بەرنامەی ئەنترناسیونالی یەکەم و بنەماکانێتی بەرەو بەرنامە و بنەمای ریفۆرمیستی و شێوە و ناوەرۆکی حزبیش لەگەڵیدا گۆڕاوە. ئەم دوالیزمەی شۆڕش و ریفۆرمم باسکردوە و لە کۆتاییدا نیشانم داوە کە چۆن لە هەر دوو باڵی سۆشیال دیموکراتی و بەلشەفیدا قاڵبی فکری و سیاسی ریفۆرمیستی لە خەباتی چینایەتی و سیاسی کرێکاراندا زاڵ بوە و حزبە کۆمۆنیستی و سۆشیالیستیەکان بونەتە دەزگای بەڕیوەبردنی دەوڵەتی کەمایەتی، وەک لای بەلشەفیەکان، یاخود ئامراز وبەشداری پەرلەمانی بورژوازی وەک لای سۆشیال دیموکراتەکانی ئەڵمانیا و ئەوانی تر.
لەکاتی شۆڕشەکانی سەرەتای سەدەی بیست و کۆتایی شەڕی جیهانی یەکەمدا، هەم سۆشیال دیموکراتی ئەڵمانیا بەرامبەر بە هەوڵە شۆڕشگێڕانەکانی کرێکارانی ئەڵمانیا لە دەرەوەی پەرلەمان و دەوڵەتی بورژوازی وەستانەوە و چونە پاڵ دەنگ دان بە بەشداری دەوڵەتی بورژوازی ئەڵمانیا لە شەڕی جیهانیدا و لە دژی سپارتاکیستەکان و باڵە ڕادیکاڵەکانی بزوتنەوەی کۆمۆنیستی ئەڵمانیا بوون. هەروەها بەلشەفیەکانیش دوای گرتنی دەسەڵاتی سیاسی کەوتنە لە قاڵبدانی شورا و سەندیکا و نەهێشتنی دەسەڵاتی کۆمیتەکانی کارگە و ڕێگرتن لە گروپە کرێکاریەکانی تری ناو حزبی بەلشەفی و دەرەوەی حزبدا ، وە مۆدێلی دەوڵەتی تاک حزبی و دیکتاتوریەتی تاک حزبیان سەپاند و ئەم قاڵبە بیرۆکراتی و ریفۆرمیستیانەیان لە دەوڵەت و سیستمی سیاسی کردە ڕێگری بەردەم درێژەپێدانی شۆڕشی بەردەوامی کرێکاران دژ بە سیستمی سەرمایەداری و دامودەزگاکانی.
لێرەوە کۆنسێپتی شۆڕشی بەردەوامی کرێکاری لە مەیدانی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی و کەلتوریدا سڕدرایەوە و لە جێگای بەرنامەی شۆڕشی سۆشیالیستی، تەنیا بەرنامەی ریفۆرمی سەرمایەداری بوە تاکە ڤیرژن و بەرنامەی عەمەلی کۆمۆنیستەکان و بزوتنەوەی کرێکاری.
هەردوو باڵی ئەم بزوتنەوە کرێکاری و کۆمۆنیستیە لە باری ئابوریشدا کەوتنە ریفۆرمی سیستمی موڵکایەتی و موڵکایەتی دەوڵەت و شارەوانیەکانیان خستە جێگای گۆڕینی سیستمی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری. لە هەردوولا، بازاڕ و کەڵەکەی سەرمایە و کاری کرێ گرتە و پارە و بانک و سەرمایە تەنیا ڕیفۆرمیان تێداکرا، نەک گۆڕان و نەمانی ئەم شێوازە ئابوریانەی بەرهەمهێنانی سەرمایە.
ئەم ڕەوت و بەرنامە ریفۆرمیستیانە ئیتر پێویستیان بە هێزی سەرجەم چینەکە نیە. حزبە سیاسیەکانیان دەبنە قاڵب و بەش و سێکتێک کە هێزی سیاسی خۆیان دەخەنە جێگای هێزی سەرجەم چینەکە و وەکو نوێنەر و جێگرەوەی کرێکاران. بەرنامە و پراتیکی خۆیان دەکەنە مەحەک و پێوەری سۆشیالیزم و کۆمۆنیستی بوون. بەم پێیەش ئەم گروپ و حزب و سێکتانە خۆیان لەسەر بنەمای

بەرنامە ریفۆرمیسـتیەکانیان خۆیان لە بەشـە شـۆڕشـگێڕەکانی تری چینەکە جیادەکەنەوە. ئێمە هەم لەلای سـۆشـیال دیموکراتەکان کاتێک لە سـەر کورسـی پەرلەمانەکانی بورژوازی دادەنیشـن و هەموو کۆتایی پراتیکی شـۆڕشـگێڕانە بە چارەنوسـی کورسیەکانیان دەبەسـتنەوە. هەم لەلای بەلشـەفیەکانیش، کە کورسی دەسـەلات تەنیا بە حزبی خۆیان ڕەوا دەبینن ئەو دابڕانەی ئەم حزبە لە بەشە "ناحزبیەکانی" چینەکە دەبینین، وە دەوڵەتی "کرێکـاری" بەلشـــەفی دەبێتە خـاوەن کـاری تـازەی کەمـایەتیەک بۆ چەوسانەوەی هێزی کاری جەماوەری کرێکاران.

ئەمە دابڕانی ســـۆشـــیالیزمی دەوڵەتی بوو لە چینی کرێکار و خەباتی چینایەتی ئەم چینە بۆ گۆڕینی سەرتاپای سیستمی سەرمایەداری و دابڕان بوو لە شۆڕشی بەردەوامی چینی کرێکار تا جێگرتنەوەی ئەم سیستمە سەرمایەداریە بە سیستمێکی ناچینایەتی، وە کۆتایی پێهێنانی دەسەلاتی هەموو دامودەزگا چینایەتیەکانی دەوڵەت و حزب و کرێ و بازاڕ و پارە و کەڵەکەی سەرمایە.

لە کۆتایی سـەدەی بیسـتدا کاتێک ئەم ڤێرژنی شـۆڕشـی سۆشـیالیستی دەوڵەتیە و مۆدێلە سـیاسـی و ئابوریەکانی و بلۆک و دەوڵەتەکانی شـکسـت دێنن و دەڕوخێن، ئیتر ئەو گروپە کۆمۆنیسـتیانەی ئەم قاڵب و بەرنامە و پراتیکانەی سـۆشـیالیزمی دەوڵەتی درێژە پێ دەدەن دەبنە گروپی حاشـیەیی یاخود دەگۆڕین بۆ حزبی ریفۆرمیستی نوێ. ئەم گروپ و حزبانە هەموو خاوەنی بەرنامەیەکی لانی کەمن کە لە ڕاسـتیدا هەمان سـتراتیژ و ڤیژنی سـۆشـیالیزمی دەوڵەتیە بۆ مۆدێلی سـیاسـی و ئابوری دەوڵەت و دەســـەلات کە لە واقیعدا زەمینەی مادی نەماوە و دەمێکە دەوڵەت ئیتر ئەو ئامرازە کارایە نیە، وەک ســەرەتای ســەدەی بیسـت دەور لە گەشــە و کەڵەکەی خێرای ســەرمایەدا ببینێ تاکو سـۆشـیالیزمی دەوڵەتی لە ڕێگەیەوە بتوانێ پیادە بکرێ و نفوز و هێز پەیدا بکات. هەر بۆیە ســەرەڕای ئەوەی هەموو گروپە کۆمۆنیســتی و حزبە ســۆشــیالســیتەکان بۆ هەر ئاڵوگۆڕێکی ســیاســی و لە نێو ناڕەزایتیە جەماوەریەکانی کرێکارانی ئێسـتادا ئەم بەرنامە لانی کەمە ریفۆرمیسـتیە بەرز دەکەنەوە، بەڵام ناتوانێ ببێتە وەڵام و بەدیلی ئەو ناڕەزایەتی و گۆڕانکاریانەی کە چینی کرێکار لە خەباتی چینایەتی و مەیدانی ناڕەزایەتیەکابدا بەدواوەویەتی و هەوڵی بۆ دەدا. ئەم بەرنامە لانی کەمانە و مافە ســـەرەتاییەکان و حکومەتی نوێنەرایەتی شورایی و کۆمەڵێک ریفۆرمی تری سیکۆلاریستی و ئازادیە سیاسیەکان دەتوانن بەرنامەیەکی عەمەلی خەباتی چیانەیەتی بن، بەڵام بە دابڕانی ئەم داخوازیانە لە تەواوی هەوڵی خەباتی چینایەتی و ســۆشــیالیســتی چینی کرێکار بۆ گۆڕینی ســەرجەم ســیســتمەکە و ڤیژنی شــۆڕشــی سۆشیالیستی ئیتر ئەم بەرنامە و داواکاریانە دەبنە بەرنامە و ڤیژنی ئەو گروپانەی دەیانەوێ لە ڕێگەی ئەم ریفۆرمانەوە بگەنە دەسـەلات و دەوڵەتی حزبی و بەشـی خۆیان لە دەسـەلات و پەرلەمان بەدەست بێنن. ئەمە ئەو دابڕانەیە لە کۆنسـێپتی شـۆڕشـی سۆشیالیستی کە توشی گروپە ڕۆشنبیرەکانی چینی کرێکار هاتوە، وە جگە لە وتنەوەی ناوی شــۆڕشــی ســۆشــیالســیتی، هیچ ناوەرۆکێک لە پراتیک و بەرنامەی شـۆڕشـی سـۆشـیالیسـتیی ،کە ئەم سـیسـتمە دەگۆڕێ نەک ڕیفۆرمی دەکا، نەماوەتەوە. لای ئەم گروپانە، وەک هێزی شــۆڕش، جێگای چینی کرێکار دەگرنە ، بەهەمان شــێوەش بەرنامەی خۆیان بۆ ریفۆرم لە هەمان ســـیســـتمی ســـەرمایەداریدا جێگای بەرنامەی چینی کرێکار بۆ دامەزراندنی

سیستمێکی سۆشیالیزمی جیاواز لە سەرمایەداری دەوڵەتی و دەوڵەت و دیکتاتۆری حزبی دەگرێتەوە. گۆڕانی بەرنامەی سۆشیالیستی بۆ بەرنامەی ریفۆرمیستی خۆی بەرهەمی جیابونەوەی ئەم گروپە ڕۆشنبیرانە بوە لە خەباتی چینایەتی کرێکاران، هەربۆیە گەڕانەوە بۆ بەرنامەی سۆشیالیستی و "مارکسیزم" خۆی بە تەنیا بە هەنگاوێکی تیۆری و بانگەوازێکی ئایدیۆلۆژی ناتوانێ بەدی بێت، بەڵکو دەبێت ئەم "گەڕانەوە" و ئۆرتۆدۆکسیە تیۆریە بەشێک بێت لە بەشداربونەوەی کۆمۆنیستەکان لە جەرگەی خەباتی چینایەتی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی کرێکاراندا. کۆنسێپتی شۆڕشی کۆمەڵایەتی پرۆلیتاریا لە سەدەی ٢١ دا لە دڵی بەشداری ئەو نارەزایەتیە جیهانیەی چینی کرێکاردا کە ئێستا لە ئارادایە جارێکی تر بەشێوەیەکی ڕۆشن و ڕادیکاڵ دەردەبڕدرێ و زاڵ دەکرێتەوە لە ئاستی جیهانی و ئەنتەرناسیونالی بزوتنەوەی کرێکاریدا.

لە دنیای ئەمرۆدا کاتێک هێزە بەرهەمهێنەرەکانی سەرمایە گەشەی تەواویان کردوە، سەرمایەداری بوەتە سیستمێکی گلۆباڵ و چینی کرێکار وەک زۆرینەی کۆمەڵگە لە جێگاو ڕێگای سەرەکی بەرهەمهێناندایە. مەسەلەی شۆڕشی کۆمەڵایەتی و ئاسۆ و ڤیژن بۆ کۆمەڵگەیەکی سۆشیالیستی ئیتر لە چوارچێوەی سۆشیالیزمی دەوڵەتی و حکومەتی حزبی و ریفۆرمی مافە "سەرەتاییەکاندا" جێگای نابێتەوە. ناکۆکی نێوان ئەم ڕیزە ملیاردیەی چینی کرێکار لەگەڵ هەموو فۆرمەکانی موڵکایەتی، دەوڵەتی و گشتی یان تایبەتی و مۆنۆپۆلی دا بێت، گەیشتۆتە ئاستێک کە وەڵامێکی ڕادیکاڵی بەسەرجەم بنەماکانی سیستمی سەرمایەداری، چ ئابوری و چ سیاسی و فەرهەنگی، دەوێ. ئەم شۆڕشە کۆمەڵایەتیە وەک شۆڕشی چینی کرێکار، نەک شۆڕشی نوخبە و دەستەبژێر و حزبی کۆمۆنیست و گروپی سۆشیالسیت، دەبێ خۆی نمایش بکا. پێویستە لە ئاستی تیۆری و پراتیک و ڕێکخراوەییدا جیاوازی خۆی لە هەموو گروپە ڕۆشنبیرە سێکتاریستەکانی سەر بە سۆشیالیزمی دەوڵەتی و گروپە ئانارشیەکان و سەندیکالیستیەکان تا ئێستا دەربخا و چوارچێوە و بزوتنەوەیەکی نوێ بۆ کۆکردنەوەی سەرجەم هێز و بزوتنەوە جیاوازەکانی چینی کرێکار ڕێک بخا. ئەم شۆڕشە سۆشیالیستیە هەر چەند لە پرۆسەیەکدا دەچێتە پێش کە چەندین سەرکەوتن و شکست لەخۆ دەگرێ، چەندین تاکتیکی هێرش و پاشکەشەی دەبێ، بەڵام ئیتر شۆڕشی دیموکراتی و قۆناغی بەرنامەی لانی کەمی حکومەتی شورایی و دەورەی جێبەجێکردنی "مافە سەرەتاییەکان" و مۆدێرنیزم و سێکۆلاریزم وەک قۆناغی پێش گەیشتن بە سۆشیالزیم نیە. بەڵکو باسی ڕاستەوخۆی شۆڕشێکی سۆشیالسیتیە کە هەموو ئەو مەسەلانە دەتوانن لە چوارچێوەی ململانێی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوریدا بگرنەبەر و ستراتیژی شۆڕشی سۆشیالیستی ئەمانە هەموو وەکو بەشێک لە پراتیکی ئەو پرۆسەیە ئەژمار دەکا و جیابونەوە و قۆناغ بەندی و لیستی ئەولەویەت و ئامانجی کۆتاییەک ئەمانە لە یەکتر دانابڕێ.

ئەوەی وا دەکا ئەم مەسەلانەی خەباتی چینایەتی بکاتە بەشێکی گشتگیر و تۆتالیتی و یەکێتیەک لە نێوانیاندا دروست دەکا خودی بەشداری هەموو چینی کرێکار و ڕیکخراوە و بزوتنەوەکانێتی لە یەکێتیەکی چینایەتی و پراتیکیدا. ئەم پراتیکە یەکگرتوو و هاوبەشەیە کە چارەنوسی سۆشیالیزم چ وەک ئامانج و چ وەک بزوتنەوەیەکی سیاسی و کۆمەڵایەتی دیاری دەکا و شۆڕشی کۆمەڵایەتی

پرۆلیتاریا لە ئێســـتادا دەکاتە ئەمری واقیع و دەیکاتەوە بە بانگەوازێک و هێزێکی گلۆباڵ کە ئایندەی مرۆڤـایەتـی دەخـاتەوە ژێـر کـاریگەری ئـایـدیـا و هەنـگـاوەکـان و دەســـەڵاتـی خـۆیەوە.

سەرچاوەکان:

※1

https://www.marxists.org/kurdi/marx/babetekan/marx_1848_manifesti_komonist.pdf

لاپەڕەی ٢٠ پێشەکی چاپی ئینگلیزی ساڵی ١٨٨٨

لێرەدا ئەنگلس باســی کۆن بونی بەشـێک لە بەرنامەی مانیفێســتی کۆمۆنیسـت دەکات، کە بە شـێوەی چەند هەنگاوێکی "ریفۆرمی دەســـتبەجێ یان لانی کەمە"، ئەمەش بەهۆی گەشـــەی چینی کرێکار و تەجروبەی شۆڕشی کرێکارانی کۆمۆنەی پاریسەوە و دەڵێ "لەکۆتایی بەشی دووەمدا باسکراون، ئێمە ئەگەر بێین و ئەمڕۆ سەر لە نوی ئەم بەشە بنووسینەوە، ئەوا لە زۆر رووەوە لە نووسینەکەی پێشو جیاواز دەبێ، ئەم بەرنامەیە ئەمڕۆ لەزۆر نوختەیدا کۆن بووە، ئەمەش بەهۆی ئەو پێشـــکەوتنەوەیە کە لەم بیسـت و پێنج سـاڵەی دواییدا لە پیشـەسـازی گەورەدا روویداوە. لەپاڵ ئەمەشـدا چینی کارگەران لەرووی رێکوپێکی حیزبییەوە پێشـــکەوتووە و بە دەرەجەی یەکەم بەهۆی ئەو تاقیکردنەوانەوە کە لە شـــۆڕشـــەکەی شـــوبات وە دەســـتکەوتون ئنجا بەتایبەتی تاقیکردنەوەکانی کۆمونەی پاریس کە بۆ یەکەمجار ماوەی دوو مانگ دەسەڵاتی سیاسی گەیاندە ناودەستی پرۆلیتاریاوە". خاڵەکانی ئەم بەرنامە و هەنگاوانە لە لاپەڕەکانی ٦٥ و ٦٦ دا دانراون.

※2

https://marxists.com/archive/marx/works/1891/06/29.htm

ئەنگلس لە ڕەخنە لەبەرنامەی ئێرفۆرتدا ئاماژەی بە مەترســـی ئەم "ئۆپۆرتۆنیزم"ە کرد، کە لە قاڵبی پەرلەمانتاریزمێکی بێ دەسەڵاتدا دەیەوێ ئامانجی سیاسی بزوتنەوەکە بەرتەسک بکاتەوە.81 ئەنگلس ، ڕەخنە لە بەرنامەی ئێرفۆرت، بە زمانی ئینگلیزی

※3

https://scppb.files.wordpress.com/2017/10/the-permanent-revolution-leon-trotsky.pdf

ترۆتسکی – شۆڕشی بەردەوام چیە؟

"8. دیکتاتۆرییەتی پرۆلیتاریا کە دەسەڵاتی گرتە دەست وەک ڕێبەری شۆڕشی دیموکراتی بە ناچاری و بە خێرایی ئەو ئەرکانەی بەرەو ڕوو دەبێتەوە کە ناچاری دەکات جێبەجێی بکات کە پێشـــێلکاری

قووڵە لەسەر یاسای موڵکایەتی بۆرژوازی. شۆڕشی دیموکراتی لە ماوەی گەشەکردنی دا دەستبەجێ دەگۆڕێت بۆ شۆڕشێکی سۆسیالیستی و بەم شێوەیە دەبێتە شۆڕشێکی هەمیشەیی."

*4
https://www.hkkurdistan.org/?page_id=448
"بەرنامەی دنیایەکی باشتر
بەشی دووەم
-گومانی تێدا نییە کە ئەمڕۆ هەر باشبوونێکی جدی لە ژیانی ماددی و مەعنەوی خەڵکی کوردستان و بەدەستهێنانی ماف و ئازادیە فەردی و مەدەنیەکان، لەگرەوی ئەوەدایە ئەم کۆمەڵگەیە لە ڕکێفی دەسەڵاتی بۆرژوا میلیشیایی ناسیونالیستی کورد و ئەو گێژاوە دەربهێنرێت کە بەهۆی گرێدانەوەی بە دەوڵەتی قەومی-ئیسلامی عێراقەوە دووچاری بووە و دەوڵەتێکی سکولاری غەیرە ئەتنیکی پشتبەستوو بە ئیرادەی خەڵک دابمەزرێت. ئەمە ئەرکی دەم و دەستی شۆڕشی کرێکاریە لە کوردستاندا.
پرەنسیپ و چوارچێوە گشتیەکان:

1. دامەزراندنی سیستمێکی سیاسی بنیاتنراو لەسەر بەشداری ڕاستەوخۆ و بەردەوامی خەڵک لە کاروباری حوکمڕانیدا.
2. دەستەبەرکردنی ماف و ئازادیە سیاسی و مەدەنیەکان بەشێوەیەکی فراوان و بێقەیدوشەرت و زامنکراوو یەکسان بۆ هەمووان. هەڵوەشاندنەوەی هەرجۆرە جیاکاریەک لەسەر بناغەی جنس، ڕەگەزنامە، ئینتمای ئەتنیکی و نەتەوەیی و نەژادی و دینی، تەمەن و...تاد.
3. پیادەکردنی ستاندارده ئابووری و باشبژێویە گشتیەکان، وە هەروەها یاسای کارێکی پێشڕەو کە بەرزترین ئاستی ژیان و باشبژێوی و ئاسوودەیی ئابووری خەڵک بەسەر نیزامی سەرمایەداریدا بسەپێنێ."

5- کتێبی کۆمۆنیزمی نوێ
https://asokamal.com/index/wp-content/uploads/2020/05/booklast-1.pdf

AN UNDERSTANDING OF SOCIALIST REVOLUTION

ئەم باسانە سەرەبات بە شۆڕشی کرێکارییە لەدنیای ئەمڕۆدا. ئاوڕدانەوەیەکی ڕەخنەگرانەیە لە شۆڕشی کرێکاری و سۆشیالیزم لە ڕەوەندی مێژوویی خۆیدا و ئەزمونی شۆڕشە کرێکارییەکانی سەدەی ١٩ و ٢٠. باسی تایبەتمەندییەکانی قەیران و بەربەریزمی سەرمایەداری ئەمڕۆیە، وەک زەمینەی مادی شۆڕشی پرۆلیتاری. هەروەها باسکردنە لە ڕێبازی شۆڕشی پرۆلیتاریا بەپێی خەسڵەتە جیهانی و گلۆباڵیەکانی خەبات و شۆڕشی ئەم چینە لە دنیای ئەمڕۆدا. لە کۆتاییشدا خستنەڕووی پێگە و پێکهاتە و دۆخی ئێستای ئەم چینەیە کە هێزی گۆڕانی شۆڕشگێڕانەی سیستمی سەرمایەدارییە لە ئەمڕۆدا.

تێگەیشتنێک لە شۆڕشی سۆشیالیستی

کۆمەڵێک نووسەر

٢٠٢٤